

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

**Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο στην
Α.Ε.**

Της

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά στον τομέα των Επιχειρήσεων

Απρίλιος 2021

Στον αγαπημένο μου Σάκη...

Περίληψη

Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο στις Α.Ε. σύμφωνα με το νέο νόμο 4548/2018 αποτελούν θεμελιώδη εχέγγυα για την προστασία τόσο των συμφερόντων της μειοψηφίας όσο και του εταιρικού συμφέροντος. Σίγουρα, υπάρχουν και περιπτώσεις που η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων από τους δικαιούχους γίνεται με κακόβουλο σκοπό διαταράσσοντας τελικά την ομαλή λειτουργία της εταιρίας, όμως δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η χρησιμότητα τους σε μία κεφαλαιουχική εταιρία που ισχύει η αρχή της πλειοψηφίας.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελούν οι διατάξεις των άρθρων 141 έως 143 του ν. 4548/2018 που πραγματεύονται τα συλλογικά δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο. Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλυθεί το δικαίωμα πληροφόρησης της μειοψηφίας και ειδικότερα οι προϋποθέσεις άσκησής του. Στο δεύτερο κεφάλαιο της μελέτης θα αναλυθεί το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου της μειοψηφίας, μικρής και μεγάλης, και συγκεκριμένα οι προϋποθέσεις άσκησής του και εν γένει η διαδικασία που προβλέπεται στο νόμο μέχρι και την περάτωση του έργου των ελεγκτών. Η εργασία θα καταλήξει με τα συμπεράσματα και τις καταληκτικές παρατηρήσεις επί του αντικειμένου της μελέτης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

Κεφάλαιο πρώτο

Το δικαίωμα της μειωσιμότητας για πληροφόρηση

- 1.1 Το δικαίωμα επιβολής ανακοίνωσης στη ΓΣ αναφορικά με τις καταβολές ή παροχές των μελών του ΔΣ και των διευθυντών της εταιρίας
 - 1.1.1 Δικαιούχοι
 - 1.1.2 Περιεχόμενο αίτησης
- 1.2 Το δικαίωμα ενημέρωσης για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρίας
 - 1.2.1 Δικαιούχοι
 - 1.2.2 Περιεχόμενο αίτησης
- 1.3 Χρόνος υποβολής της αίτησης
- 1.4 Παροχή πληροφοριών
- 1.5 Δυνατότητα του ΔΣ να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών
- 1.6 Δικαστική κρίση αναφορικά με την ύπαρξη αποχρώντος ουσιώδους λόγου
- 1.7 Άλλες συνέπειες
 - 1.7.1 Αγωγή ακυρώσεως αποφάσεως κατ' άρ. 137 παρ. 2 εδ. α'
 - 1.7.2 Αγωγή παροχής πληροφοριών
 - 1.7.3 Αγωγή αποζημίωσης κατ' αρ. 914, 71 ΑΚ
- 1.8 Καταστατικές προβλέψεις
- 1.9 Καταληκτικές παρατηρήσεις

Κεφάλαιο δεύτερο

Το δικαίωμα της μειοψηφίας για έκτακτο έλεγχο

- 2.1** Τα είδη ελέγχου
 - 2.1.1** Τακτικός έλεγχος
 - 2.1.2** Έκτακτος έλεγχος
- 2.2** Ο έκτακτος έλεγχος της μειοψηφίας του 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου
 - 2.2.1** Δικαιούχοι
 - 2.2.2** Ελεγκτέα πρόσωπα
 - 2.2.3** Χρονικοί περιορισμοί
 - 2.2.4** Εκπροσώπηση των αιτούντων στο ΔΣ-Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος
 - 2.2.5** Αντικείμενο ελέγχου
 - 2.2.5.1** Έννοια «πράξης»
 - 2.2.5.2** Καταγγελία συγκεκριμένων πράξεων
 - 2.2.5.3** Πιθανολόγηση παραβάσεων
 - 2.2.5.4** Είδη παραβίασης
 - 2.2.6** Νομολογιακή περιπτωσιολογία
 - 2.2.7** Δικονομικά θέματα
 - 2.2.7.1** Αρμόδιο δικαστήριο
 - 2.2.7.2** Διαδικασία
 - 2.2.7.3** Διάδικοι
 - 2.2.7.4** Κοινοποιήσεις
 - 2.2.7.5** Αίτημα
 - 2.2.7.6** Δεδικασμένο
 - 2.2.7.7** Απόφαση
 - 2.2.7.8** Ένδικο μέσα
- 2.3** Ο έκτακτος έλεγχος της μειοψηφίας του 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου

2.3.1 Δικαιούχοι-Χρονικός περιορισμός-Καταχρηστικότητα

2.3.2 Αντικείμενο ελέγχου

2.3.2.1 Η προϋπόθεση του «πιστευτού»

2.3.3 Νομολογιακή περιπτώσιολογία

2.4 Οι έκτακτοι ελεγκτές

2.5 Το έργο των έκτακτων ελεγκτών

Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία-Αρθρογραφία

Εισαγωγή

Έχει υπογραμμιστεί από τον κ. Ρόκα ότι η προστασία της μειοψηφίας απέναντι στην παντοδυναμία που διαθέτει η πλειοψηφία είναι ένα από τα δυσκολότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει το δίκαιο των Ανώνυμων Εταιρειών¹. Πολλές φορές η πλειοψηφία των μετόχων ενεργεί προς εξυπηρέτηση αποκλειστικά των προσωπικών της συμφερόντων δίχως να ενδιαφέρεται για τα συμφέροντα της εταιρίας και της μειοψηφίας. Ο νομοθέτης ήδη με το ν. 2190/1920 θεμελίωσε δικαιώματα για την προστασία της μειοψηφίας, ωστόσο στη θεωρία υποστηρίχθηκε η άποψη ότι ο εν λόγω νόμος δεν ήταν αρκετά φιλικά προσκείμενος προς τη μειοψηφία και τους μετόχους². Ο ν. 2190/1920 έπειτα τροποποιήθηκε από το ν. 3604/2007, με τον οποίο έγιναν κάποιες βελτιωτικές αναμορφώσεις αναφορικά με την άσκηση των δικαιωμάτων της μειοψηφίας³. Σήμερα, ισχύει ο ν. 4548/2018 ο οποίος διατήρησε τα ήδη υπάρχοντα δικαιώματα της μειοψηφίας των μετόχων. Αναφορικά με το άρθρο 141 του ν. 4548/2018, ήτοι με το δικαίωμα πληροφόρησης, οι νέες διατάξεις δεν επιφέρουν ουσιώδεις διαφοροποιήσεις συγκριτικά με το άρθρο 39 του ν. 2190/1920. Αναφορικά με τα άρθρα 142 και 143 του ν. 4548/2018 δεν υπάρχουν επίσης σημαντικές διαφορές με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος νόμου, μία ενδιαφέρουσα τροποποίηση έχει να κάνει με τους δικαιούχους άσκησης έκτακτου ελέγχου. Πλέον δεν είναι δυνατόν να αιτηθεί ο Υπουργός Ανάπτυξης, ή η κατά περίπτωση αρμόδια εποπτεύουσα αρχή τον έκτακτο έλεγχο. Καινοτομία του ν. 4548/2018, είναι το άρθρο 144 που προβλέπει για πρώτη φορά το θεσμό των ενώσεων μετόχων με το ένδυμα του σωματείου μέρος της δράσης των οποίων είναι και η άσκηση των συλλογικών δικαιωμάτων της μετοχικής μειοψηφίας.

Το δικαίωμα πληροφόρησης της μετοχικής μειοψηφίας της παρ. 6, εδ. γ και παρ. 7 του άρθρου 141 ν. 4548/2018, το οποίο αποτελεί και το αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας, συνδράμει στη καλή λειτουργία της ΑΕ και λειτουργεί συμπληρωματικά προς τα υπόλοιπα δικαιώματα τόσο της μειοψηφίας όσο και των ατομικών δικαιωμάτων. Αυτό συμβαίνει διότι μόνο εάν ένας μέτοχος έχει επαρκή

¹ Βλ. Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 6^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 407 όπως αναφέρεται στο: Δεληκωστόπουλος Ι., Δικονομικές δυνατότητες μειοψηφούντος μετόχου ΑΕ, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, 2010, σελ. 1282.

² Περάκης Ε., Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ο ΚΝ 2190/1920 όπως ισχύει μετά το Ν 3604/2007, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2007, σελ. 28.

³ Τριανταφυλλάκης Γ., Από την προστασία της μειοψηφίας στην προστασία του μετόχου, ΕΕμπΔ, 2009, σελ. 519.

πληροφόρηση μπορεί περαιτέρω να ασκήσει αποτελεσματικά και ορθά τα λοιπά δικαιώματα που του παρέχει ο νόμος. Δίνοντας τη δυνατότητα, ο νομοθέτης, στη μετοχική μειοψηφία να ενημερωθεί αποσκοπεί στο να την καταστήσει με έναν τρόπο θεματοφύλακα των συμφερόντων της ΑΕ μέσω του ελέγχου που γίνεται κατά την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης.

Ο έλεγχος που ασκείται από τη μειοψηφία γίνεται φυσικά εντονότερος με την άσκηση του δικαιώματος ελέγχου των άρθρων 142 και 143 του ν. 4548/2018. Ο εν λόγω έλεγχος έρχεται να αποκαταστήσει τη πιθανή αναποτελεσματικότητα του τακτικού ελέγχου κατά τον οποίο οι ελεγχόμενοι και οι ελεγκτές ταυτίζονται. Ο έκτακτος έλεγχος χαρακτηρίζεται από την αντικειμενικότητα και την αμεροληψία ελεγκτών που δεν έχουν σχέση με την εταιρία και αποσκοπεί στο να διαπιστώσει αν η διοίκηση και η διαχείρισή της γίνεται τελικά προς εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος ή προς εξυπηρέτηση του συμφέροντος της πλειοψηφίας των μετόχων ή μεμονωμένων προσώπων.

Το δικαίωμα πληροφόρησης των διατάξεων του άρθρου 141 ν. 4548/2018 είναι ένα δικαίωμα άμεσης εφαρμογής δεδομένου ότι δεν απαιτείται η μεσολάβηση μίας δικαστικής απόφασης προκειμένου να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματα. Το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου των άρθρων 142 και 143 του ν. 4548/2018 απαιτεί την προηγούμενη υποβολή αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο και την δικαστική κρίση αυτού προκειμένου να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματα.

Κεφάλαιο πρώτο

Το δικαίωμα της μειωσιφίας για πληροφόρηση

1.1 Το δικαίωμα επιβολής ανακοίνωσης στη ΓΣ αναφορικά με τις καταβολές ή παροχές των μελών του ΔΣ και των διευθυντών της εταιρίας.

1.1.1 Δικαιούχοι

Το άρθρο 141 παρ. 6 εδ. γ του ν. 4548/2018 παρέχει το δικαίωμα σε μέτοχο ή μετόχους που κατέχουν ποσοστό τουλάχιστον του 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου να αιτηθούν και να υποχρεώσουν το ΔΣ να ανακοινώσει ενώπιον της τακτικής ΓΣ τις καταβολές ή τις παροχές που κατά την τελευταία διετία καταβλήθηκαν σε μέλη του ΔΣ ή σε διευθυντές της ανώνυμης εταιρείας από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση μεταξύ αυτών και της εταιρείας⁴.

Συνεπώς, προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης της μικρής μειωσιφίας είναι να υφίστατο η ιδιότητα του μετόχου κατά τη χρονική στιγμή που θα υποβληθεί η αίτηση. Ως μέτοχοι για την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος είναι οι κάτοχοι μετοχών κάθε είδους, ήτοι οι κάτοχοι μετοχών που ακόμη δεν έχουν εξοφληθεί, ή δεσμευμένων ονομαστικών μετοχών ή ακόμη και κάτοχοι μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου⁵. Τίθεται υπό αμφισβήτηση το γεγονός εάν δύναται να ασκηθεί το παρόν δικαίωμα από κάποιον που έχει δικαίωμα επικαρπίας ή ενεχύρου επί των μετοχών⁶.

Περαιτέρω, το άρθρο 141 παρ. 12, αναφέρει ότι όλοι οι μέτοχοι υποχρεούνται να αποδεικνύουν τη μετοχική ιδιότητά τους και τον αριθμό των μετοχών των οποίων είναι κύριοι κατά την άσκηση του αιτήματός τους. Συνεπώς, δεν απαιτούνται αυτές οι

⁴ Στο: Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 400 επ. αναφέρεται ότι το ΔΣ υποχρεούται σε ανακοίνωση στη ΓΣ των ποσών που έχουν καταβληθεί κατά τα τελευταία δέκα έτη από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση σε μέλη ΔΣ, σε διευθυντές αλλά και σε υπαλλήλους καθώς και οποιαδήποτε άλλης παροχής σε αυτά ή σε τρίτους χάριν αυτών.

⁵ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 401.

⁶ Βλ. σχ. Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήναι, 1974, σελ. 323 και 313, Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 361 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειωσιφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 128.

προϋποθέσεις κατά το χρόνο που παρέχονται οι πληροφορίες. Αυτό επιρρωνύεται και από το γεγονός ότι από την τελολογική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης προκύπτει ότι το δικαίωμα πληροφόρησης αποσκοπεί στην ενημέρωση της ΓΣ, η οποία αποτελεί το ανώτατο όργανο της εταιρείας και όχι τους συγκεκριμένους μετόχους που αιτήθηκαν την παροχή πληροφοριών ενεργώντας βάσει του εταιρικού συμφέροντος⁷. Η μετοχική ιδιότητα αποδεικνύεται και με βάση τα οριζόμενα στο άρθρο 124 παρ. 2, ήτοι: *«Εξαιρουμένων των εταιρειών, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά ή είναι άυλες, το καταστατικό μπορεί να εξαρτά τη συμμετοχή στη γενική συνέλευση από την προηγούμενη κατάθεση των μετοχών στο ταμείο της εταιρείας, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση επενδύσεων, που λειτουργεί στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος-μέλος και έχει το δικαίωμα να δέχεται τίτλους προς φύλαξη, ή και σε άλλα πρόσωπα, τα οποία αναγράφονται στην πρόσκληση.[...].»*. Αναφορικά με τις εταιρείες που έχουν μετοχές εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά, η μετοχική ιδιότητα αποδεικνύεται με κάθε νόμιμο μέσο, βάσει της ενημέρωσης από το κεντρικό αποθετήριο τίτλων όταν παρέχονται υπηρεσίες μητρώου ή άλλως μέσω των συμμετεχόντων και εγγεγραμμένων διαμεσολαβητών στο κεντρικό αποθετήριο τίτλων. Από τα ανωτέρω συνάγεται σαφώς ότι κατά την υποβολή της αίτησης πρέπει να προσκομίζονται και τα ανωτέρω αποδεικτικά στοιχεία. Η απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας αποσκοπεί στο να αποφεύγονται περιπτώσεις καταστρατήγησης του νόμου στις οποίες πρόσωπα χωρίς τη μετοχική ιδιότητα ή χωρίς το απαιτούμενο από το νόμο ποσοστό των μετοχών προσπαθούν να λάβουν πληροφορίες.

Η πληροφόρηση που ζητείται από τη μικρή μειοψηφία κατόπιν του αιτήματος της παρέχεται στη ΓΣ και όχι συγκεκριμένα στον μέτοχο ή στους μετόχους που την αιτήθηκαν και ανεξάρτητα από το γεγονός εάν αυτοί παρευρέθηκαν ή όχι σε αυτή. Αντίθετη άποψη, θα ερχόταν σε σύγκρουση με την αρχή της ίσης μεταχείρισης των μετόχων οι οποίοι θα στερούνταν πληροφοριών που έχουν άλλοι μέτοχοι και αλλά με το εταιρικό συμφέρον⁸.

⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 141

⁸ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 358

1.1.2 Περιεχόμενο αίτησης

Όπως ήδη ειπώθηκε, μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου κεφαλαίου δύναται να αιτηθούν την ανακοίνωση στη ΓΣ όλων των παροχών, ανεξαιρέτως, των ποσών τα οποία έχουν καταβληθεί σε διευθυντές ή σε μέλη του ΔΣ της ανώνυμης εταιρίας. Επομένως, απαιτείται προκειμένου να ανακοινωθούν οι καταβολές και οι παροχές προς πρόσωπα πρέπει αυτά να έχουν την ιδιότητα του διευθυντή ή του μέλους του ΔΣ.

Δεν έχει σημασία αν τα εν λόγω μέλη του ΔΣ κατέχουν και κάποιο αξίωμα, ήτοι του Προέδρου, Αντιπροέδρου, του διευθύνοντος συμβούλου κ.λπ. Επίσης δεν ενδιαφέρει το είδος και το μέγεθος της εξουσίας που έχει αποδοθεί στο κάθε μέλος βάσει νόμου ή καταστατικού, ήτοι αν του έχουν αποδοθεί πολλές ή λίγες εκτελεστικές, διαχειριστικές εξουσίες ή εξουσίες εκπροσώπησης. Ακόμη για το παρόν δικαίωμα δεν ενδιαφέρει ο τρόπος με τον οποία έγινε η εκλογή του μέλους του ΔΣ. Συνεπώς, δεν έχει καμία σημασία εάν έχει εκλεγεί από τη ΓΣ, αν έχει υποδειχθεί από κάποιο μέτοχο της μειοψηφίας ή με δικαστική κρίση ως μέλος μίας προσωρινής διοίκησης (69 ΑΚ), ή δυνάμει του καταστατικού χάριν ρήτρας για την αντικατάσταση κάποιου μέλους του ΔΣ. Επίσης, ενδέχεται κάποιο μέλος του ΔΣ να έχει συγχρόνως και κάποια άλλη σχέση με την ανώνυμη εταιρεία η οποία μπορεί να είναι μια σχέση ή σύμβαση εργασίας έργου ή υπηρεσιών, ή ακόμη να αποτελεί και εξωτερικός συνεργάτης ή οτιδήποτε άλλο και αυτές οι περιπτώσεις δεν έχουν καμία σημασία για την άσκηση του παρόντος δικαιώματος. Γενικά, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το εννοιολογικό περιεχόμενου του διευθυντή θα πρέπει να ερμηνεύεται με ευρύτητα προκειμένου να αποφεύγονται πρακτικές που σκοπό έχουν να περιορίσουν το δικαίωμα της μειοψηφίας για πληροφόρηση το οποία ευρίσκεται και σε διάταξη αναγκαστικού δικαίου. Επομένως, στις περιπτώσεις εκείνες που η εταιρεία δεν έχει αποδώσει ρητά τον τίτλο του διευθυντή σε κάποιο πρόσωπο παρόλα αυτά αυτό ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που εντάσσονται στην ιδιότητα του διευθυντή και κατ' ουσίαν λειτουργεί ως διευθυντής, πρέπει να θεωρηθεί ότι το δικαίωμα ενημέρωσης της μικρής πλειοψηφίας καλύπτει και αυτόν. Ο νομοθέτης, μπορεί να συναχθεί ερμηνευτικά, ότι αποσκοπούσε η πληροφόρηση να παρέχεται για τα πρόσωπα εκείνα

της εταιρείας που έχουν σημαντική θέση και εξουσία και συνεπώς έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν την πορεία της⁹.

Περαιτέρω, η μειοψηφία μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πληροφόρησης αναφορικά με τις καταβολές στα ανωτέρω πρόσωπα είτε ζητώντας την ανακοίνωση για συγκεκριμένα αναφερόμενα στην αίτηση πρόσωπα είτε για ορισμένη στην αίτηση κατηγορία προσώπων που ασκούν συγκεκριμένες αρμοδιότητες ή εξουσίες. Νόμιμη θεωρείται και η αίτηση που δεν αναφέρει ονομαστικά όλα τα πρόσωπα που εντάσσονται σε μία κατηγορία και για την οποία ζητείται η ανακοίνωση των καταβολών τους, αυτό καθώς πολλές φορές δεν είναι δυνατό η μειοψηφία να γνωρίζει με ακρίβεια τη θέση του κάθε προσώπου. Νόμιμη, ακόμη, είναι η αίτηση με την οποία ζητείται η ανακοίνωση των καταβολών που πραγματοποιήθηκαν στα αναφερόμενα πρόσωπα από συγκεκριμένη αιτία¹⁰.

Η αίτηση πρέπει να αναφέρεται στις καταβολές που πραγματοποιήθηκαν κατά την τελευταία διετία. Η διετία εκκινεί από την προηγούμενη της υποβολής της αιτήσεως στην ΑΕ. Η προθεσμίες υπολογίζονται βάσει των διατάξεων του Αστικού Κώδικα, ήτοι των διατάξεων 241-242. Κρίσιμος είναι ο χρόνος που έγινε η πραγματική καταβολή του ποσού και όχι εκείνος κατά τον οποίο γεννήθηκε η αιτία της αξίωσης της καταβολής. Τα αναφερόμενα στη αίτηση πρόσωπα μπορεί να έχουν τις ιδιότητες του διευθυντή ή του μέλους ΔΣ είτε κατά την πραγματική καταβολή των ποσών είτε κατά τη δημιουργία της αιτίας καταβολής. Με άλλα λόγια, μία αίτηση θεωρείται νόμιμη όταν ζητά την ανακοίνωση των ποσών που καταβλήθηκαν σε διευθυντές ή μέλη του ΔΣ τα οποία σύνηψαν μία σύμβαση, λόγω χάρη έργου, με την εταιρεία προ της διετίας αλλά το έργο πραγματοποιήθηκε και το αντάλλαγμα καταβλήθηκε σε χρονική στιγμή που πλέον δεν έχουν τις ιδιότητες αυτές. Με αυτό τον τρόπο διαφυλάσσεται αποτελεσματικά το εταιρικό συμφέρον αλλά η μικρή μειοψηφία.

Το εν λόγω δικαίωμα ενημέρωσης είναι άμεσης εφαρμογής δεδομένου ότι προαπαιτείται αίτηση του ή των μετόχων που κατέχουν το 5% του μετοχικού κεφαλαίου που κατατίθεται απευθείας στην εταιρεία προτού πραγματοποιηθεί η

⁹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 132 επ.

¹⁰ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 134.

τακτική ΓΣ χωρίς να χρειάζεται προηγούμενη δικαστική παρεμβολή. Συνεπώς, υφίστατο η υποχρέωση συμμόρφωσης της εταιρείας εκ του νόμου εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για την υποβολή της αίτησης και δεν απαιτείται μία δικαστική κρίση¹¹.

1.2 Το δικαίωμα ενημέρωσης για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της εταιρίας

1.2.1 Δικαιούχοι

Το άρθρο 141 παρ. 7 προβλέπει ότι κατόπιν αιτήσεως μετόχων οι οποίοι εκπροσωπούν το 20% του καταβεβλημένου κεφαλαίου προς την ανώνυμη εταιρεία το ΔΣ οφείλει να παράσχει στη ΓΣ πληροφορίες σχετικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων αλλά και την περιουσιακή κατάσταση της ανώνυμης εταιρείας. Προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης της μεγάλης μειοψηφίας είναι να υφίστατο η ιδιότητα του μετόχου κατά τη χρονική στιγμή που θα υποβληθεί η αίτηση. Αναφορικά με την ύπαρξη και την απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας ισχύουν όσα αναλύθηκαν και ανωτέρω σχετικά με το δικαίωμα πληροφόρησης της μικρής μειοψηφίας¹².

1.2.2 Περιεχόμενο αίτησης

Παρατηρείται ότι η μεγάλη μειοψηφία δύνανται να αιτηθεί την παροχή γενικών πληροφοριών που αφορούν την εταιρία και που κατά βάση αποσκοπούν στο να ενημερώσουν τη ΓΣ αναφορικά με τη γενική κατάσταση της ΑΕ. Όσον αφορά τις πληροφορίες που αφορούν τις εταιρικές υποθέσεις, τέτοιες είναι αυτές που σχετίζονται με τις συναλλαγές της εταιρίας με τους τρίτους όπως είναι οι πελάτες, τα πιστωτικά ιδρύματα κ.λπ., αυτές που σχετίζονται με στοιχεία αναφορικά με τα κέρδη και τις ζημίες της εταιρίας. Στο πλαίσιο αυτό δύναται να ζητηθούν και στοιχεία για τις προηγούμενες εταιρικές χρήσεις προκειμένου να διαλευκανθεί παρούσα εταιρική υπόθεση. Μπορούν να ζητηθούν ακόμη και οικονομικά στοιχεία της εταιρίας για να

¹¹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 123.

¹² Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 432.

αξιολογηθεί η εικόνα της¹³. Όσον αφορά τις πληροφορίες για την περιουσιακή κατάσταση της ΑΕ. Μπορεί να ζητηθεί από τη μεγάλη μειοψηφία η παροχή πληροφοριών γενικά για την περιουσιακή κατάσταση της εταιρίας ή ειδικότερες σχετικές μ'αυτήν πληροφορίες. Έτσι, δύναται να ζητηθούν στοιχεία για μια συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα ή για ένα συγκεκριμένο οικονομικό μέγεθος. Ακόμη, η μεγάλη πλειοψηφία μπορεί να αιτηθεί πληροφοριών που άπτονται των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων της εταιρίας, τη σύνθεση της περιουσίας της εταιρίας, της απόδοσης των επενδυτικών εγχειρημάτων, της διαχείρισης των δανείων και γενικότερα οποιοδήποτε άλλο στοιχείο συνδέεται με την περιουσιακή κατάσταση της εταιρίας¹⁴.

Άξιο παρατήρησης είναι ότι στην παρ. 7 του άρθρου 141 του ν. 4548/2018 δεν ορίζονται οι περιορισμοί της παρ. 6 του άρθρου 141, ήτοι δεν απαιτείται οι πληροφορίες να έχουν συγκεκριμένο χαρακτήρα (ωστόσο μπορεί και να έχουν), επίσης δεν υπάρχει ο χρονικός περιορισμός της διετίας ή κάποιος άλλος αναφορικά με τις αιτούμενες πληροφορίες. Ωστόσο, η αίτηση πρέπει να μην χαρακτηρίζεται από αοριστία και να καθίσταται έτσι ανεπίδεκτη προς απάντηση. Τέλος, δεν υπάρχει η δυνατότητα από το νόμο να δοθούν οι πληροφορίες σε έναν εκπρόσωπο της αιτηθείσας μεγάλης μειοψηφίας, αυτό έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 141 παρ. 7.

1.3 Χρόνος υποβολής της αίτησης

Η μικρή μειοψηφία του 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου πρέπει να καταθέσει 5 πλήρεις ημέρες πριν την συνεδρίαση της τακτικής ΓΣ¹⁵ στο ΔΣ το αίτημά της ή εφόσον κάτι τέτοιο προβλέπεται στο καταστατικό της εταιρίας και πριν την έκτακτη ΓΣ¹⁶. Η μεγάλη μειοψηφία του 1/10 του καταβεβλημένου

¹³ Γεωργακόπουλος Λ., Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τομ Β, Οι Έμποροι, Τευχ. Β', Εταιρείες και Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις, έκδοση 2^η, Αφοι Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1996, σελ. 333, Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1041.

¹⁴ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 137-138.

¹⁵ Αντίθετα, στο: Μουζούλας Σ., Ν. 3604/2007 για την αναμόρφωση και τροποποίηση του Κ.Ν. 2190/1920 περί ανώνυμων εταιριών, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 509, αναφέρεται ότι για το εν λόγω δικαίωμα δεν προβλέπεται προθεσμία άσκησής του, συνεπώς το αίτημα της μειοψηφίας μπορεί να υποβληθεί και κατά τη διάρκεια της ΓΣ, ώστε το ΔΣ και πάλι να οφείλει να προσφέρει τις αιτούμενες πληροφορίες, εκτός και αν συντρέχει η περίπτωση του άρθρου 141 παρ. 6 εδ. γ'.

¹⁶ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 400, αντίθετα στο: Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία,

κεφαλαίου μπορεί να υποβάλει την αίτηση της 5 πλήρεις ημέρες πριν την ημέρα συνεδρίασης της τακτικής ή και έκτακτης ΓΣ. Η προθεσμία αυτή στοχεύει στο να διευκολύνει το ΔΣ, το οποίο είναι και το αρμόδιο όργανο για να αποφανθεί επί της αιτήσεως, να συλλέξει τα στοιχεία και έγγραφα που χρειάζονται ή και να μελετήσει την περίπτωση εάν υπάρχει ή όχι η αποχρών λόγος που δικαιολογεί τη μη παροχή των αιτούμενων πληροφοριών. Αναφέροντας η διάταξη ότι οι η αίτηση πρέπει να κατατεθεί πέντε «πλήρεις» ημέρες πριν τη συνεδρίαση της ΓΣ, νοείται ότι η ημέρα της κατάθεσης της αίτησης όσο και η ημέρα της συνεδρίασης της ΓΣ δεν υπολογίζονται στην προθεσμία. Φυσικά η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και σε χρονικό σημείο προγενέστερο των πέντε πλήρων ημερών¹⁷. Εφόσον η συνεδρίαση της τακτικής ΓΣ αναβληθεί, τότε πρέπει να υποβληθεί νέα αίτηση τηρούμενων των ανωτέρων προϋποθέσεων του νόμου με χρονικό σημείο αναφοράς τη ημερομηνία συνεδρίασης που ορίστηκε μετ' αναβολής¹⁸. Στην περίπτωση που η αίτηση είναι εκπρόθεσμη δύναται να χορηγηθούν και πάλι οι πληροφορίες από το αρμόδιο όργανο δεδομένου ότι η προθεσμία προβλέπεται αποκλειστικά προς εξυπηρέτηση του εταιρικού συμφέροντος ώστε να υπάρχει επαρκής χρόνος για την αξιολόγηση του κινδύνου από την χορήγηση αυτών των πληροφοριών και για τη συγκέντρωση των στοιχείων.

Οι αιτούντες μπορούν να παραιτηθούν από την αίτηση για την παροχή πληροφοριών που υπέβαλαν πριν κοινοποιηθούν οι πληροφορίες στη ΓΣ. Η παραίτηση κατατίθεται εγγράφως στο ΔΣ και όχι κατά τη συνεδρίαση της ΑΕ¹⁹.

1.4 Παροχή πληροφοριών

Αρχικά, εφόσον ασκηθεί η αίτηση νόμιμα είτε από τη μειοψηφία του άρθρου 141 παρ. 6 του ν. 4548/2018 είτε από τη μειοψηφία του άρθρου 141 παρ. 7 του ν. 4548/2018, τότε γεννάται η υποχρέωση της εταιρίας να χορηγήσει τις εν λόγω πληροφορίες μέσω του αρμοδίου οργάνου της, ήτοι του ΔΣ. Οι αιτηθείσες πληροφορίες ανακοινώνονται ενώπιον της ΓΣ, εφόσον συγκληθεί νόμιμα, ακόμη και

²η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 138-139, αναφέρεται ότι το δικαίωμα πληροφόρησης της μικρή μειοψηφίας του άρθρου 141 παρ. 6 εδ. γ μπορεί να ασκηθεί μόνο σε τακτική ΓΣ.

¹⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 139.

¹⁸ Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήνα, 1974, σελ. 352, υποσημ. 636.

¹⁹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 142.

αν είναι απόντες αυτοί που τις αιτήθηκαν και δεν παρέχονται σε καμία περίπτωση μόνο σε ειδικό εκπρόσωπο της κατά περίπτωση μειοψηφίας²⁰.

Περαιτέρω, ζήτημα προκύπτει αναφορικά με το αν οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται γραπτώς ή προφορικά. Οι διατάξεις του άρθρου 141 παρ. 6 δεν αναφέρουν ότι οι πληροφορίες πρέπει να χορηγούνται εγγράφως, αυτό συντείνει στην άποψη ότι οι πληροφορίες δύναται να παρέχονται προφορικά, ήτοι είναι στην διακριτική ευχέρεια του ΔΣ στο αν θα της παράσχει προφορικά ή εγγράφως και δεν δύναται η μειοψηφία να απαιτήσει την έγγραφη χορήγηση²¹. Ωστόσο, υπάρχει και η άποψη ότι οι πληροφορίες πρέπει να δίδονται γραπτώς²², κάτι που βοηθά στη απόδειξη για το αν χορηγήθηκαν ή όχι οι πληροφορίες.

1.5 Δυνατότητα του ΔΣ να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών

Ακολουθως, η ΓΣ δεν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί στο ΔΣ την παροχή πληροφοριών που έχει αιτηθεί νομίμως η μικρή ή η μεγάλη μειοψηφία, ούτε και να προβεί στη διαπίστωση ότι η παροχή κάποιων πληροφοριών είναι μη νόμιμη, ούτε φυσικά να προχωρήσει η ίδια στην χορήγηση των πληροφοριών δεδομένου ότι το αποκλειστικά αρμόδιο όργανο είναι το ΔΣ²³. Το ΔΣ, όμως, δύναται να αρνηθεί εν μέρει ή εξ' ολοκλήρου την παροχή των πληροφοριών που αιτήθηκε η κατά περίπτωση μειοψηφία εφόσον υφίστατο αποχρών ουσιώδης λόγος που αναγράφεται στα πρακτικά κατά τρόπο ορισμένο και συγκεκριμένο²⁴ (άρθρο 141 παρ. 6 εδ. δ και παρ. 7 εδ. β). Θα συνεκτιμηθεί και η δυνατότητα πραγματικής πρόσβασης των αιτούντων στις επίμαχες πληροφορίες²⁵.

Κρίσιμη είναι η έννοια του αποχρώντος ουσιώδους λόγου. Αποτελεί μία αόριστη νομική έννοια η οποία πρέπει να εξειδικεύεται σε κάθε συγκεκριμένη

²⁰ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 402.

²¹ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1042, Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήνα, 1974, σελ. 341.

²² Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 7η Ενημερωμένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 416 υποσημ. 4.

²³ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 146, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 402.

²⁴ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 403.

²⁵ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 400.

περίπτωση αλλά και να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των συναλλακτικών ηθών και της καλής πίστης²⁶ και όχι με μεγάλη ευρύτητα προς το συμφέρον της μειοψηφίας²⁷. Περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχει αποχρών ουσιώδης λόγος για άρνηση παροχής πληροφοριών εκ μέρους του ΔΣ, θα μπορούσε να λεχθεί ότι αποτελούν: 1. η πραγματική συμμετοχή του αιτούντος μετόχου στην εταιρία, 2. η διαπίστωση ότι η βλάβη της εταιρίας από την χορήγηση των αιτηθέντων πληροφοριών είναι αρκετά μεγαλύτερη από το συμφέρον των μετόχων να πληροφορηθούν, 3. η ύπαρξη αντικειμενικής, πραγματικής, νομικής αδυναμίας χορήγησης των πληροφοριών, 4. η ικανοποίηση συμφερόντων αποκλειστικών τρίτων προς την εταιρία προσώπων, 5. η διαπίστωση ότι εξυπηρετούνται τα προσωπικά συμφέροντα των αιτούντων μετόχων τα οποία δεν συνάδουν με τα εταιρικά κ. λπ.²⁸. Απ' την άλλη, έχει κριθεί ότι δεν αποτελεί αποχρών λόγος για την άρνηση χορήγησης πληροφοριών: 1. η περίπτωση κατά την οποία οι πληροφορίες που ζητούνται συνάγονται κατόπιν σύγκρισης των πινάκων που υπάρχουν στις εκθέσεις των ελεγκτών και του ΔΣ, 2. η περίπτωση κατά την οποία τα στοιχεία ελέγχονται από τον ορκωτό λογιστή, 3. η δυσχέρεια συλλογής των αιτούμενων στοιχείων λόγω έλλειψης χρόνου ή λόγω κόστους, 4. η περίπτωση κατά την οποία οι αιτούμενες πληροφορίες δύναται να ληφθούν από κάποια άλλη πηγή, 5. ο κίνδυνος αναφορικά με τις επισφαλείς απαιτήσεις της ΑΕ, 5. η επίκληση ότι με τις πληροφορίες αυτές επιδιώκεται η ικανοποίηση απώτερων σκοπών της αιτούσας μειοψηφίας²⁹.

Η διάταξη πλέον της λέξης «αποχρών» προσθέτει και τη λέξη «ουσιώδης» για να προσδιορίσει τη λέξη λόγος. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η λέξη ουσιώδης αποτελεί πλεονασμό δεδομένου ότι ο αποχρών λόγος είναι ένας ουσιώδης λόγος. Συνεπώς ο νομοθέτης με αυτόν τον τρόπο θέλει να τονίσει την κατ' εξαίρεση άρνηση χορήγησης πληροφοριών από το ΔΣ και την ανάγκη να υφίστατο μεγάλης σημασίας λόγος που εμποδίζει την παροχή τους.

²⁶Βλ. Γεωργακόπουλος Α., Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τομ Β, Οι Έμποροι, Τευχ. Β', Εταιρείες και Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις, έκδοση 2^η, Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1996, σελ. 330 όπως αναφέρεται στο: Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 147.

²⁷ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 403.

²⁸ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 147, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 403.

²⁹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 148.

Στο άρθρο 141 παρ. 6 εδ. ε' και παρ. 7 εδ. γ' προβλέπεται ότι: «*Τέτοιος λόγος μπορεί να είναι, κατά τις περιστάσεις, η εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με τα άρθρα 79 ή 80[...]*» Συνεπώς, ενδέχεται να συνιστά η εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο ΔΣ βάσει, αποκλειστικά, των άρθρων 79 ή 80, αποχρών ουσιώδη λόγο που δικαιολογεί την άρνηση χορήγησης πληροφοριών. Ειδικότερα, εφόσον το καταστατικό της εταιρείας προβλέπει τη δυνατότητα των αιτούντων μετόχων να διορίζουν μέλη στο ΔΣ, πράγμα το οποίο και έπραξαν ή εφόσον το καταστατικό της εταιρείας προβλέπει ότι τα μέλη του ΔΣ εκλέγονται με καταλόγους, πράγμα το οποίο έγινε και οι αιτούντες εκπροσωπούνται στο ΔΣ, τότε αυτές οι περιστάσεις δύναται να αποτελέσουν λόγο άρνησης παροχής πληροφοριών στη ΓΣ. Περαιτέρω, δεν έχει καμία σημασία η εκπροσώπηση των αιτούντων στο ΔΣ πριν την υποβολή της αίτησης.

Από τη διάταξη αυτή του νόμου κατ' ουσίαν συνάγεται ότι η εκπροσωπούμενη στο ΔΣ μειοψηφία μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε όλα εκείνα τα εταιρικά στοιχεία που την ενδιαφέρουν και συνεπώς να ενημερωθεί. Φυσικά κάτι τέτοιο ισχύει μόνο εφόσον η εκπροσώπηση είναι πραγματική. Ακολούθως, η περιοριστική αναφορά των άρθρων αναφορικά με τη εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο ΔΣ στοχεύει στο να προστατεύσει το δικαίωμα πληροφόρησης της μειοψηφίας ώστε να μην αποκλείεται η εφαρμογή του σε περιπτώσεις που η εκπροσώπηση των αιτούντων δεν είναι μόνιμη και διαρκής. Σε κάθε περίπτωση η ύπαρξη ή όχι αποχρώντος ουσιώδους λόγου για την άρνηση χορήγησης πληροφοριών πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των ειδικότερων περιστάσεων της κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης.

Η παρ. 7 εδ. β του άρθρου 141 του ν. 4548/2018 προσθέτει και μία επιπλέον προϋπόθεση. Ειδικότερα, προβλέπει ότι μπορεί να αποτελεί αποχρών ουσιώδη λόγο που δικαιολογεί την άρνηση παροχής πληροφοριών που αιτείται η μεγάλη μειοψηφία, κατά τις περιστάσεις, η εκπροσώπηση των αιτούντων μετόχων στο διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με τα άρθρα 79 ή 80 εφόσον τα αντίστοιχα μέλη του διοικητικού συμβουλίου έχουν λάβει τη σχετική πληροφόρηση κατά τρόπο επαρκή. Συνεπώς, στην περίπτωση της άσκησης του δικαιώματος παροχής πληροφοριών από τη μεγάλη μειοψηφία, το ΔΣ μπορεί να αρνηθεί την παροχή αυτή, εφόσον, συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις, σωρευτικά: α) η μεγάλη μειοψηφία των μετόχων εκπροσωπείται στο ΔΣ δυνάμει των άρθρων 79 ή 80, β) τα μέλη του ΔΣ τα οποία

εκπροσωπούν την εν λόγω μειοψηφία έχουν λάβει πραγματικά τις πληροφορίες που ζητούνται, γ) η πληροφόρηση που έλαβαν ταυτίζεται με αυτή που ζητείται, και δ) η σχετική πληροφόρηση στα ως άνω μέλη του ΔΣ χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και αξιοπιστία και δόθηκε με επαρκή τρόπο, δηλαδή κατά τρόπο πλήρη ούτως ώστε να έχει καλύψει όλα τα θέματα για τα οποία έχουν ζητηθεί πληροφορίες³⁰.

Ακολούθως, η διαπίστωση ύπαρξης αποχρώντος ουσιώδους λόγου διαπιστώνεται, κατ' αρχήν, από το ΔΣ. Συγκεκριμένα, το ΔΣ ως αρμόδιο για τη χορήγηση πληροφοριών προκειμένου να αρνηθεί τη κοινοποίηση τους στη ΓΣ πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει τον αποχρώντα ουσιώδη λόγο στον οποίο στηρίζεται η άρνηση του. Επομένως, το ΔΣ λειτουργώντας δικαιοπλαστικά θα συγκεκριμενοποιήσει και θα εξειδικεύσει την αόριστη αυτή νομική έννοια στις περιστάσεις που ισχύουν κάθε φορά. Το ΔΣ, ανακοινώνει και επικαλείται την ύπαρξη αποχρώντος ουσιώδους λόγου βάσει του οποίου αρνείται τη χορήγηση πληροφοριών ενώπιον της ΓΣ. Η απόφαση του δεν πρέπει να είναι αυθαίρετη αλλά πρέπει να ακολουθεί τις νόμιμες προϋποθέσεις του νόμου και περαιτέρω να καταγραφεί στα πρακτικά. Ο δικαιολογητικός λόγος που προβλέπει ο νομοθέτης ρητά ότι πρέπει ο αποχρών ουσιώδης λόγος να αναγράφεται στα πρακτικά είναι το γεγονός ότι με αυτόν τον τρόπο υπάρχουν γραπτώς το ακριβές περιεχόμενο της αιτιολογίας του ΔΣ για αυτή του την κρίση, συνεπώς υπάρχουν εγγράφως αποδείξεις οι οποίες θα χρησιμεύσουν στο δικαστήριο το οποίο θα αποφανθεί για το παράνομο ή μη της άρνησης παροχής πληροφοριών.

Η ανακοίνωση της άρνησης του ΔΣ να παράσχει τις πληροφορίες στη ΓΣ έχει ως σκοπό να ενημερωθούν όλοι οι μέτοχοι για την κρίση του ΔΣ, ακόμη και αυτοί που δεν ήταν παρόντες στη ΓΣ, ώστε ακολούθως, εφόσον το επιθυμούν, να προβούν στην άσκηση των δικαιωμάτων που τους παρέχει ο νόμος σ' αυτή την περίπτωση, ήτοι είτε να αιτηθούν την κρίση του δικαστηρίου σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 141, είτε να προσπαθήσουν να ικανοποιηθούν βάσει των διατάξεων του νόμου που προβλέπουν κυρώσεις σε περιπτώσεις μη νόμιμης άρνησης χορήγησης πληροφοριών.

³⁰ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 151-152.

1.6 Δικαστική κρίση αναφορικά με την ύπαρξη αποχρώντος ουσιώδους λόγου

Στην παρ. 8 του άρθρου 141 του ν. 4548/2018 ορίζεται ότι: *«Στις περιπτώσεις των παραγράφων 6 και 7 του παρόντος, τυχόν αμφισβήτηση ως προς το βάσιμο ή μη της αιτιολογίας άρνησης εκ μέρους του διοικητικού συμβουλίου παροχής των πληροφοριών, επιλύεται από το δικαστήριο με απόφασή του, που εκδίδεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Με την ίδια απόφαση το δικαστήριο υποχρεώνει και την εταιρεία να παράσχει τις πληροφορίες που αρνήθηκε. Η απόφαση δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα.»*

Συνεπώς, εφόσον το ΔΣ αρνηθεί την ανακοίνωση των αιτούμενων πληροφοριών στο ΓΣ, μπορεί να ζητηθεί σχετική κρίση του δικαστηρίου. Ειδικότερα για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης απαιτείται: α) προηγούμενη αίτηση από την προβλεπόμενη στο νόμο μειοψηφία, β) η αίτηση να υποβάλλεται νόμιμα βάσει των προϋποθέσεων του νόμου, γ) η άρνηση του ΔΣ για την παροχή των πληροφοριών που ζητούνται λόγω ύπαρξης αποχρώντος ουσιώδους λόγου και όχι για λόγους που αφορούν την νομιμότητα ασκήσεως της σχετικής αίτησης, δ) η άρνηση του ΔΣ να ανακοινώθηκε στη συνεδρίαση της ΓΣ και να καταγράφηκε στα πρακτικά. Επομένως, το δικαστήριο θα κρίνει μόνο για το βάσιμο ή μη της αιτιολογίας άρνησης χορήγησης πληροφοριών που αναγράφηκε στα πρακτικά και δεν θα αξιολογήσει άλλα ζητήματα. Η καταγραφή της αιτιολογίας άρνησης χορήγησης πληροφοριών στα πρακτικά αποτελεί προϋπόθεση για την παραδεκτή προβολή εκ μέρους του ΔΣ στη ΓΣ της άρνησης. Έτσι αν ο λόγος άρνησης δεν αναγραφεί στα πρακτικά θεωρείται ότι το ΔΣ παράνομα αρνείται την παροχή πληροφοριών και δεν υφίστατο αντικείμενο για την κρίση του δικαστηρίου, συνεπώς η αίτηση που θα υποβληθεί ενώπιον του δικαστηρίου θα απορριφθεί ελλείψει αντικειμένου αυτεπαγγέλτως³¹.

Έννομο συμφέρον για την υποβολή της αίτησης της παρ. 8 του άρθρου 141 έχουν τόσο οι αιτούντες μέτοχοι της μειοψηφίας της παρ. 6 και 7 του άρθρου 141 όσο και ο κάθε μέτοχος της εταιρίας ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν κατέθεσε αίτηση δεδομένου ότι οι διατάξεις για την παροχή πληροφοριών στοχεύουν στην

³¹ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1046.

προώθηση του εταιρικού συμφέροντος αλλά και όλων των μετόχων³². Περαιτέρω, οι αιτούντες δικαστική κρίση για την νομιμοποίηση τους πρέπει να αποδεικνύουν τη μετοχική τους ιδιότητα και τον αριθμό των μετοχών τους όπως αναφέρεται στο άρθρο 141 παρ. 12, τόσο κατά την άσκηση της εν λόγω αίτησης όσο και κατά τη συζήτησή της ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου³³. Επιπλέον, υποστηρίζεται και η άποψη ότι το νομικό πρόσωπο της εταιρίας όπως εκπροσωπείται νόμιμα από το ΔΣ έχει επίσης έννομο συμφέρον για την άσκηση της σχετικής αίτησης ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου καθώς η διάταξη δεικνύει επακριβώς τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται³⁴.

Στην αίτηση του άρθρου 141 παρ. 8 του ν. 4548/2018 παθητικά νομιμοποιείται το νομικό πρόσωπο της εταιρείας. Η αίτηση δεν στρέφεται κατά του ΔΣ το οποίο αποφάσισε την μη παροχή πληροφοριών δεδομένου ότι ενήργησε ως αρμόδιο όργανο εκπροσώπησης της εταιρείας.

Αρμόδιο δικαστήριο ορίζεται από το νόμο το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας και δικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Φαίνεται πως προκρίνεται από το νομοθέτη η εν λόγω διαδικασία προκειμένου να μην διαιωνίζεται η αβεβαιότητα στην εταιρία και στα όργανά της και να μην εμποδίζεται η λειτουργία της εταιρείας. Δεν τίθεται από το νόμο αποκλειστική προθεσμία για να υποβληθεί η αίτηση.

Το βάρος απόδειξης στο δικαστήριο το φέρει η εταιρία διά των αρμοδίων οργάνων της τα οποία οφείλουν να αποδείξουν την ύπαρξη του αποχρώντος ουσιώδους λόγου που επικαλέστηκαν και τη βασιμότητα του εν λόγω ισχυρισμού³⁵.

Το Μονομελές Πρωτοδικείου θα κρίνει εάν το ΔΣ ορθώς αρνήθηκε την παροχή πληροφοριών βάσει της αιτήσεως της μειοψηφίας, ήτοι αν πράγματι υφίστατο αποχρών ουσιώδης λόγος που δικαιολογεί την άρνηση ανακοίνωσης των αιτούμενων

³² Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήναι, 1974, σελ. 355, Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1046.

³³ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 155.

³⁴ Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 374.

³⁵ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1047, Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 374 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 157.

πληροφοριών. Αν το δικαστήριο κρίνει ως παράνομη τη αιτιολογία του ΔΣ τότε καταδικάζεται η εταιρία στην χορήγηση των επίμαχων πληροφοριών μέσω του αρμοδίου οργάνου της, δηλαδή του ΔΣ³⁶.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι παρά το ότι η αίτηση παροχής πληροφοριών υποβάλλεται από τους μετόχους, το βάρος αποδείξεως φέρει η ΑΕ μέσω των αρμοδίων οργάνων της. Ειδικότερα, η εταιρία οφείλει να αποδείξει ότι υφίστατο αποχρών και ουσιώδης λόγος που οδήγησε στην άρνηση παροχής των αιτούμενων πληροφοριών. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η ΑΕ μέσω του ΔΣ εμποδίζει την άσκηση του δικαιώματος της μειοψηφίας να πληροφορηθεί. Επιπλέον, είναι αδύνατον ο αιτών ή οι αιτούντες μέτοχοι να γνωρίζουν τους λόγους και λεπτομέρειες αναφορικά με τον αποχρώντα ουσιώδη λόγο που επικαλείται³⁷.

Η δικαστική κρίση θα αποφανθεί σχετικά με το αν η μη παροχή πληροφοριών από το ΔΣ στηρίχθηκε όντως σε αποχρώντα, ουσιώδη λόγο. Με άλλα λόγια, το δικαστήριο θα κρίνει περί της νομιμότητας ή μη της αιτιολογίας άρνησης του ΔΣ να ικανοποιήσει το αίτημα της μειοψηφίας. Στην περίπτωση που το δικαστήριο κρίνει ότι δεν ήταν νόμιμη η απόφαση του ΔΣ, τότε θα καταδικάσει την εταιρία στην παροχή του πληροφοριών μέσω του νόμιμου οργάνου της, ήτοι του ΔΣ. Η παροχή αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί αμέσως και όχι στην επερχόμενη τακτική ή έκτακτη, κατά περίπτωση ΓΣ. Αυτό γιατί πρέπει να προστατευθούν τα συμφέροντα των μετόχων από την καθυστέρηση ικανοποίησης του δικαιώματός τους. Επιπλέον, η ΑΕ πρέπει να προσφέρει τις πληροφορίες που αιτήθηκε η κατά περίπτωση πλειοψηφία σε όλους τους μετόχους οι οποίοι που παραστάθηκαν στη ΓΣ κατά την οποία τέθηκε το εν λόγω θέμα. Αυτοί οι μέτοχοι που δεν παραστάθηκαν θα πρέπει να μπορούν να ενημερωθούν γραπτώς ακολουθώντας τη νόμιμη διαδικασία³⁸.

³⁶ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 433, βλ. και ΠπρΑθ 9526/1982.

³⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 157.

³⁸ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 157-158.

1.7 Άλλες συνέπειες

1.7.1 Αγωγή ακυρώσεως αποφάσεως κατ' αρ.137 παρ. 2 εδ. α'

Το άρθρο 137 παρ. 2 εδ. α' προβλέπει ότι η απόφαση της ΓΣ καθίσταται ακυρώσιμη εφόσον λήφθηκε χωρίς προηγουμένως να δοθούν οι πληροφορίες τις οποίες αιτήθηκαν οι μέτοχοι βάσει του άρθρου 141 από το ΔΣ και σχετίζονται με την ληφθείσα απόφαση. Την ακύρωση της εν λόγω απόφασης μπορούν να αιτηθούν μόνο οι μέτοχοι οι οποίοι είχαν ζητήσει τις επίμαχες πληροφορίες και εφόσον εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου³⁹. Επομένως, οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, είναι έξης: α) η νόμιμη κατάθεση της αίτησης εκ μέρους των μειοψηφιών του άρθρου 141 παρ. 6 και 7 για παροχή πληροφοριών, β) η απόρριψη της αίτησης, παρανόμως, από το ΔΣ, και γ) η λήψη της απόφασης, η οποία σχετιζόταν με τις αιτούμενες πληροφορίες, από τη ΓΣ. Εφόσον, συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις μπορεί να ασκηθεί η αγωγή ακύρωσης. Η αγωγή ακύρωσης δύναται να κατατεθεί και όταν το ΔΣ δεν παρέχει ακριβείς, αληθείς και σχετικές με της αίτηση των μετόχων πληροφορίες⁴⁰.

1.7.2 Αγωγή παροχής πληροφοριών

Τόσο η μειοψηφία η οποία αιτήθηκε την παροχή πληροφοριών όσο και κάθε μέτοχος ξεχωριστά μπορούν να ασκήσουν ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρίας αγωγή με την οποία ζητούν την καταδίκη της ΑΕ στην παροχή πληροφοριών κατά την τακτική διαδικασία. Η εν λόγω αγωγή μπορεί να ασκηθεί και στην περίπτωση που το ΔΣ παρέχει ελλιπείς, ανακριβείς, αναληθείς πληροφορίες. Για το ορισμένο της αγωγής, αυτή πρέπει να αναφέρει τη χρονική στιγμή που ζητήθηκαν οι πληροφορίες από τον ενάγοντα, τις πληροφορίες που δεν του παρασχέθηκαν ή δεν ήταν αληθείς και ακριβείς ή δεν του δόθηκαν εμπρόθεσμα⁴¹. Το δικαστήριο εφόσον δεχθεί την αγωγή, θα καταδικάσει την εταιρία στην παροχή πληροφοριών και αυτή θα εκτελεστεί βάσει του άρθρου 946 ΚΠολΔ. Τίθεται υπό αμφισβήτηση, εάν η απόφαση που θα εκδοθεί βάσει του άρθρου 141 παρ. 8 από Μονομελές Πρωτοδικείο,

³⁹ Μαρίνος Μ.-Θ., Ο «αποχρών και ουσιώδης λόγος» ως όριο του ατομικού δικαιώματος πληροφόρησης του μετόχου κατά το άρθρο 39 παρ. 4 ν. 2190/1920, ΔΕΕ 2008 σελ. 466 και Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 433.

⁴⁰ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 863.

⁴¹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 161.

αναφορικά με την νομιμότητα ή μη της αιτιολογίας αρνήσεως παροχής πληροφοριών από το ΔΣ, δεσμεύει το Πολυμελές Πρωτοδικείου που εκδικάζει βάσει της τακτικής διαδικασίας⁴².

1.7.3 Αγωγή αποζημίωσης κατ' αρ. 914, 71 ΑΚ

Δεδομένου ότι η αξίωση παροχής πληροφοριών πηγάζει απευθείας από το νόμο και δημιουργεί αντίστοιχη υποχρέωση στην ΑΕ, σε περίπτωση παράβασης της, η εταιρία υπέχει αστική ευθύνη. Ειδικότερα, η εταιρία έχει αστική ευθύνη προς κάθε μέτοχο διότι οι πληροφορίες δεν παρέχονται στους μετόχους που τις αιτήθηκαν αλλά ενώπιον της ΓΣ. Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η αστική ευθύνη, πρέπει να αποδειχθεί: α) η ζημία την οποία υπέστη ο μέτοχος, β) η παρανομία της άρνησης παροχής των πληροφοριών, και γ) ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης μη παροχής πληροφοριών και της ζημίας που υπέστη ο μέτοχος. Η εν λόγω αγωγή στρέφεται κατά της εταιρίας, καθώς ευθύνεται βάσει του άρθρου 71 ΑΚ για τις πράξεις των οργάνων της, κατά των μελών του ΔΣ που με την ψήφο τους αρνήθηκαν την ικανοποίηση του αιτήματος για την παροχή πληροφοριών ή που δεν ικανοποίησαν την απόφαση του ΔΣ για παροχή πληροφοριών. Η ΑΕ και τα μέλη του ΔΣ που είναι υπαίτια ευθύνονται εις ολόκληρον, κατ' άρθρο 71 εδ.β' ΑΚ⁴³.

1.8 Καταστατικές προβλέψεις

Το άρθρο 141 παρ. 13 του ν. 4548/2018, ορίζει ότι: *«Το καταστατικό μπορεί να μειώσει, όχι όμως πέραν του μισού, τα ποσοστά του καταβεβλημένου κεφαλαίου, που απαιτούνται για την άσκηση των δικαιωμάτων, σύμφωνα με το παρόν άρθρο.»* Συνεπώς, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι το ποσοστό του 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που απαιτείται για την υποβολή της αίτησης του άρθρου 141 παρ. 6 εδ. γ του ν. 4548/2018 δύναται να μειωθεί έως 2, 5% και όχι παρακάτω αυτού. Ακόμη το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι το ποσοστό του 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που απαιτείται για την υποβολή της

⁴² Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της ΓΣ, Εκδόσεις Μελετών Σπουδαστηρίου Εμπορικού και Ναυτικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήναι, 1981, σελ. 168, Λεβαντή Ε.-Γρηγοράκου Θ., Το Δίκαιον των Εμπορικών Εταιρειών, Τόμος Γ', Ανώνυμες Εταιρείες, 8^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1989, σελ. 992, 1083 όπως αναφέρεται στο Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 161.

⁴³ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 161-162.

αίτησης του άρθρου 141 παρ. 7 ν. 4548/2018 δύναται να μειωθεί έως 10% και όχι παρακάτω αυτού.

Περαιτέρω, το δικαίωμα πληροφόρησης όπως αναλύθηκε παραπάνω και θεσπίζεται στα οικεία άρθρα αποτελεί δικαίωμα διατάξεων αναγκαστικού δικαίου που αποσκοπεί στο να προστατεύσει τη μειοψηφία. Κατ' επέκταση, αυτό σημαίνει ότι δεν δύναται να περιοριστεί και οι ρήτρες που δυσχεραίνουν την εφαρμογή του είναι άκυρες.

1.9 Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η κατοχύρωση του θεσμού του δικαιώματος πληροφόρησης αποσκοπεί στην εύρυθμη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της ΑΕ. Τα εν λόγω δικαιώματα θα μπορούσε να λεχθεί ότι έχουν συμπληρωματική λειτουργία προς τα λοιπά δικαιώματα δεδομένου ότι μόνο αν ο μέτοχος είναι επαρκώς ενημερωμένος για τα εταιρικά θέματα μπορεί να ασκήσει κατά ορθό τρόπο τα υπόλοιπα δικαιώματα που προβλέπονται στο νόμο, όπως το δικαίωμα ψήφου, άσκησης ένδικων μέσων και βοηθημάτων κ.λπ.

Η μειοψηφία του άρθρου 141 παρ. 6 εδ. γ του ν. 4548/2018, ήτοι του ποσοστού, τουλάχιστον, 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου η οποία μπορεί να αιτηθεί την ανακοίνωση ενώπιον της τακτικής ΓΣ των καταβολών ή των παροχών που κατά την τελευταία δεκαετία καταβλήθηκαν σε μέλη του ΔΣ ή σε διευθυντές της ανώνυμης εταιρείας από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση μεταξύ αυτών και της εταιρείας, όπως και η μειοψηφία του άρθρου 141 παρ. 7, ήτοι του 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου η οποία μπορεί να αιτηθεί την ανακοίνωση ενώπιον της ΓΣ πληροφοριών σχετικά με την πορεία των εταιρικών υποθέσεων αλλά και την περιουσιακή κατάσταση της ανώνυμης εταιρείας, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι καθίσταται θεματοφύλακας των εταιρικών συμφερόντων. Αυτό συμβαίνει καθώς ασκώντας αυτό το δικαίωμα η κατά περίπτωση μειοψηφία πραγματοποιεί ένα είδος ελέγχου στη διαχείριση της εταιρίας⁴⁴. Συνεπώς, αυτός είναι ένας τρόπος τελικά η μειοψηφία, εφόσον διαπιστωθεί κακή, μη νόμιμη και μη χρηστή εταιρική διαχείριση να προχωρήσει περαιτέρω στις κατάλληλες κατά το νόμο ενέργειες για την αντιμετώπιση αυτών των πρακτικών που βαίνει έναντι του εταιρικού συμφέροντος.

⁴⁴ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 431-432.

Το δικαίωμα αυτό φαίνεται να αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις ανοιχτές πολυμετοχικές ΑΕ στην οποία ευρίσκονται πολλοί μέτοχοι που δεν ασχολούνται με την εταιρική διαχείριση. Συγκεκριμένα, το δικαίωμα πληροφόρησης της παρ. 7, δίνει τη δυνατότητα στην μεγάλη μειοψηφία του 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου να ασκήσει έναν ευρύτερο έλεγχο και εποπτεία των επενδύσεών της, καθώς η επένδυση της είναι σαφώς μεγάλη με συνέπεια το ενδιαφέρον της για ορθή διαχείριση των εταιρικών ζητημάτων και της περιουσίας της ΑΕ να είναι μεγαλύτερο.

Απ' την άλλη, η πρόβλεψη από το νομοθέτη της δυνατότητας του ΔΣ να αρνηθεί την παροχή των αιτηθεισών πληροφοριών της κατά περίπτωση μειοψηφίας έχει επίσης σκοπό να διαφυλάξει τα συμφέροντα τόσο της ΑΕ όσο και των μετόχων της δεδομένου ότι υπάρχει πάντα ο κίνδυνος η άσκηση του δικαιώματος της πληροφόρησης από τους δικαιούχους να ασκείται καταχρηστικά και προς βλάβη της εταιρίας. Στην ΑΕ, η μετοχική ιδιότητα μεταβιβάζεται ελεύθερα πράγμα που σημαίνει ότι ο καθένας μπορεί να εισχωρήσει σε αυτήν.

Κεφάλαιο δεύτερο

Το δικαίωμα της μειοψηφίας για έκτακτο έλεγχο

2.1 Τα είδη ελέγχου στην Α.Ε.

2..1.1 Τακτικός έλεγχος

Ο θεσμός του έκτακτου ελέγχου της ΑΕ, διαφέρει από το τακτικό της έλεγχο τόσο ως προς το αντικείμενο όσο και ως προς το σκοπό⁴⁵. Ο τακτικός έλεγχος είναι έλεγχος παροδικός και μόνιμος διότι συντελείται σε κάθε εταιρική χρήση υποχρεωτικά ή προαιρετικά αναλόγως του μεγέθους της ΑΕ. Επρόκειτο για ένα έλεγχο λογιστικό καθώς έχει ως αντικείμενο τον έλεγχο της διαχειριστικής και λογιστικής κατάστασης της εταιρίας και τις ετήσιες και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές της καταστάσεις, οι οποίες πρέπει να συνάδουν με τα Ελληνικά ή Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα προκειμένου να είναι έγκυρες⁴⁶. Η πραγματοποίηση τακτικού ελέγχου συνιστά προϋπόθεση του κύρους της μετέπειτα έγκρισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τη ΓΣ. Επομένως, επρόκειτο για έναν έλεγχο νομιμότητας⁴⁷. Ο εν λόγω έλεγχος διέπεται σήμερα από το ν. 3693/2008⁴⁸ και το ν. 4449/2017⁴⁹.

Ο τακτικός έλεγχος ονομάζεται και έλεγχος πλειοψηφίας δεδομένου ότι ελεγκτές ή τα ελεγκτικά γραφεία που τον πραγματοποιούν αποτελούν διαρκή όργανα της ΑΕ που απολαύουν την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας δεδομένου ότι εκλέγονται από τη ΓΣ. Το γεγονός ότι οι τακτικοί ελεγκτές διορίζονται από την πλειοψηφία που ελέγχει και τα μέλη ΔΣ ίσως αποτελεί μία αδυναμία αυτής της μορφής ελέγχου. Συνεπώς, οι ελεγχόμενοι και οι ελεγκτές εκλέγονται ή διορίζονται από το ίδιο όργανο⁵⁰. Έτσι ακόμη και αν ακολουθούνται οι κατά το νόμο οριζόμενοι λογιστικοί

⁴⁵ Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 477.

⁴⁶ Ψυχομάνης Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2018, σελ. 377.

⁴⁷ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 366 επ..

⁴⁸ Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της Οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου και άλλες διατάξεις.

⁴⁹ Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2014/56/ΕΕ για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/43/ΕΚ για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών.

⁵⁰ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1211-1212.

κανόνες και ακόμη και αν οι ελεγκτές διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και είναι πλήρως καταρτισμένοι πάντα υπάρχει ο κίνδυνος η μετοχική πλειοψηφία να προχωρά στην επιλογή προσώπων που θα είναι της απολύτου εμπιστοσύνης της και τα οποία θα ενεργούν βάσει των εντολών της. Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω είναι ο τακτικός έλεγχος να μην είναι αποτελεσματικός και όπως έχει υποστηριχθεί αποτελεί μία μόνο τυπική υποχρέωση⁵¹.

2.1.2 Έκτακτος έλεγχος

Εκτός του δικαιώματος παροχής πληροφοριών, όπως αυτό αναλύθηκε και ρυθμίζεται στις παρ. 6, 7, 10 του άρθρου 141, ο ν. 4548/2018, στο άρθρα 142-143 προβλέπει και τη δυνατότητα της οριζόμενης από το νόμο μειοψηφίας να ασκήσει έλεγχο έκτακτο, άλλως διαχειριστικό. Ο θεσμός του έκτακτου ελέγχου παρέχει τη δυνατότητα στη μειοψηφία να ασκήσει έλεγχο διαχείρισεως στα όργανα της ΑΕ⁵². Γενικότερα, θα μπορούσε να λεχθεί ότι ο έκτακτος έλεγχος αποσκοπεί στο να προστατέψει τη μετοχική μειοψηφία, να πληροφορήσει τους ενδιαφερομένους για τους τρόπους άσκησης της διαχείρισης της εταιρίας, ήτοι εάν η οικονομική της διαχείριση και η σύνταξη των οικονομικών της καταστάσεων πραγματοποιήθηκε βάσει του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της ΓΣ αλλά και στην συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων προκειμένου να ασκηθεί αγωγή αποζημίωσης κατά των οργάνων της εταιρίας (άρθρο 103)⁵³.

Ο έκτακτος έλεγχος της μειοψηφίας των άρθρων 142-143 του ν. 4548/2018 θα μπορούσε να λεχθεί ότι συνιστά το αντίβαρο στην ως άνω μορφή ελέγχου και στις αδυναμίες που παρουσιάζει. Σκιαγραφώντας συνοπτικά το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου όπως αυτό προβλέπεται στις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις των ως άνω άρθρων παρατηρείται ότι αυτός μπορεί να διενεργηθεί είτε από τη μικρή μειοψηφία είτε από τη μεγάλη μειοψηφία.

⁵¹ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 774, Γκολογκίνα – Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1212 και Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 477.

⁵² Γκολογκίνα – Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1211.

⁵³ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 967 και Δεληκωστόπουλος Ι., Δικονομικές δυνατότητες μειοψηφούντος μετόχου ΑΕ, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, 2010, σελ. 1285.

Συγκεκριμένα, οι μέτοχοι της ΑΕ οι οποίοι εκπροσωπούν το 1/20 τουλάχιστον του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρίας τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου εάν πιθανολογούνται πράξεις οι οποίες παραβιάζουν διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού της εταιρείας ή αποφάσεις της γενικής συνέλευσης. Το δικαστήριο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρο 788 ΚπολΔ). Η αίτηση για τη διενέργεια ελέγχου δεν δύναται να υποβληθεί μετά την πάροδο τριών ετών από την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της χρήσης εντός της οποίας τελέστηκαν οι καταγγελλόμενες πράξεις.

Οι μέτοχοι της ΑΕ που αντιπροσωπεύουν το 1/5 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου έχουν το δικαίωμα να αιτηθούν από το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου εάν από όλη πορεία αυτής αλλά και βάσει συγκεκριμένων ενδείξεων⁵⁴ καθίσταται πιστευτό πως η διοίκηση των υποθέσεων της εταιρίας δεν ασκείται σύμφωνα με τη χρηστή και συνετή διαχείριση. Το δικαστήριο και πάλι δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρθρο 788 ΚπολΔ).

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 142 παρ. 1, περ. β και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εφόσον επρόκειτο για εταιρείες που οι μετοχές ή άλλοι τίτλοι έχουν εισαχθεί σε ρυθμιζόμενη αγορά ή ΠΜΔ ή έχουν αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας προσφοράς στο πλαίσιο είτε κάλυψης κεφαλαίου είτε διάθεσης υφιστάμενων μετοχών και εφόσον πιθανολογούνται πράξεις που παραβιάζουν είτε το νόμο, είτε το καταστατικό είτε αποφάσεις της ΓΣ, δύναται να ζητήσει την πραγματοποίηση έκτακτου ελέγχου. Παλαιότερα, προβλεπόταν και διοικητικός έλεγχος με πρωτοβουλία του αρμοδίου Υπουργού αλλά καταργήθηκε με το ν. 4548/2018.

Συγκριτικά και με τον τακτικό έλεγχο καθίσταται σαφές ότι ο έλεγχος της μειοψηφίας μπορεί να διενεργηθεί μόνο υπό προϋποθέσεις σε αντίθεση με τη μονιμότητα και την περιοδικότητα που παρουσιάζει ο πρώτος. Επίσης, ο έκτακτος έλεγχος και ειδικά της παρ. 1 περ. α, αναφέρεται σε ορισμένες πράξεις συνεπώς εμφανίζει περιορισμένη έκταση σε σχέση με τον τακτικό έλεγχο που το αντικείμενο του είναι η λογιστική και διαχειριστική κατάσταση της ΑΕ εν γένει. Διαφορά παρατηρείται φυσικά και στα πρόσωπα που ασκούν τον έλεγχο. Η διενέργεια του

⁵⁴ Ο ν. 4548/2018 εισήγαγε για πρώτη φορά τη φράση «[...] με βάση συγκεκριμένες ενδείξεις [...]».

ελέγχου στην περίπτωση του έκτακτου ελέγχου πραγματοποιείται από τρίτα σε σχέση με την εταιρία πρόσωπα τα οποία εμφανίζουν αμεροληψία και αντικειμενικότητα⁵⁵. Αξιοσημείωτο είναι ο έκτακτος έλεγχος μετά από την αίτηση της μεγάλης μειοψηφίας είναι έλεγχος νομιμότητας και σκοπιμότητας, δηλαδή επεκτείνεται και στον έλεγχο αν οι πράξεις διαχείρισης ωφέλησαν ή ζημίωσαν την εταιρία, ήτοι αν αυξάνουν ή όχι τα κέρδη της και το ενεργητικό της⁵⁶, ενώ ο τακτικός είναι αποκλειστικά έλεγχος νομιμότητας. Περαιτέρω, κάθε μορφή ελέγχου χαρακτηρίζεται από αυτοτέλεια. Αυτό σημαίνει ότι η πραγματοποίηση τακτικού ελέγχου δεν αποτελεί εμπόδιο για την υποβολή αίτησης διενέργειας έκτακτου ελέγχου, ακόμη και στην περίπτωση που πραγματεύονται τα ίδια ζητήματα⁵⁷.

Ο έκτακτος έλεγχος είναι ένα συλλογικό δικαίωμα⁵⁸ δεδομένου ότι δύναται να ασκηθεί από περισσότερους μετόχους υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν το κατά το νόμο προβλεπόμενο ποσοστό επί του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, βεβαία αυτό δεν συνεπάγεται ότι δεν μπορεί ένας μεμονωμένος μέτοχος ο οποίος διαθέτει το νόμιμο ποσοστό να το ασκήσει μόνος του. Επίσης, είναι το δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας είναι ένα δικαστικό δικαίωμα⁵⁹ αφού προαπαιτείται η κατάθεση αίτησης ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου και δικαστική απόφαση για τη διενέργειά του. Ο έκτακτος έλεγχος είναι ένας έμμεσος έλεγχος⁶⁰ διότι τα πρόσωπα τα οποία νομιμοποιούνται σύμφωνα με το νόμο να αιτηθούν τον έλεγχο δεν είναι αυτά που θα τον πραγματοποιήσουν ούτε αυτά που θα επιλέξουν τα πρόσωπα που θα τον διενεργήσουν. Οι ελεγκτές διορίζονται από το δικαστήριο. Τέλος, δεν προβλέπεται στο νόμο υποχρεωτική άσκησή του, δεν δύναται προκαταβολικώς κάποιος να

⁵⁵ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 403.

⁵⁶ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 969.

⁵⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 423, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1081.

⁵⁸ Κατσάς Θ., Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018, ΝοΒ, 2019, σελ. 217.

⁵⁹ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 435, Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1212-1213.

⁶⁰ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1213, Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 477 και Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμ. 5, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 10, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1080-1081, βλ. και ενδεικτικά ΕφΑθ 4958/1994, ΕΕμπΔ 1996, 88, ΜΠρΚαλ 73/2000, ΔΕΕ 2000.

παραιτηθεί από αυτή, ωστόσο χωρίς ανάκληση του δικαιώματος που έχει ήδη ασκηθεί⁶¹.

2.2 Ο έκτακτος έλεγχος της μειοψηφίας του 5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου

2.2.1 Δικαιούχοι

Μέτοχος ή και μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν αίτηση ζητώντας τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου στη εταιρία. Η εν λόγω μειοψηφία του 5% ονομάζεται και μικρή μειοψηφία. Ο νόμος παρέχει αυτό δικαίωμα σε μειοψηφία που έχει ένα ελάχιστο ποσοστό μετοχών διότι αν είχε το εν λόγω δικαίωμα ο κάθε μέτοχος ατομικά θα υφίστατο κίνδυνος καταχρηστικής ασκήσεως του. Αυτό θα λειτουργούσε σε βάρος της ομαλής δραστηριότητας της εταιρίας. Επιπλέον, θα ήταν εύκολο για κάποιον ανταγωνιστή της ΑΕ να εισχωρήσει σε αυτή με την αγορά ακόμη και μία μετοχής προκειμένου να λάβει πληροφορίες σημαντικά για την εταιρία που αφορούν την οικονομική και εν γένει διαχείριση της⁶².

Ο νόμος, στο άρθρο 142 παρ. α', αναφέρεται σε μετόχους που δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμα ελέγχου εφόσον διαθέτουν το ελάχιστο ποσοστό. Η διατύπωση αυτή στον πληθυντικό, η οποία υπήρχε και υπό τον ν. 2120/1920, έχει γίνει δεκτό από τη θεωρία και νομολογία⁶³ ότι δεν απαγορεύει την άσκηση του ελέγχου από μέτοχο ατομικώς, εφόσον όμως αυτός αντιπροσωπεύει το ποσοστό που προβλέπεται στο νόμο ή στο καταστατικό⁶⁴. Υποστηρίζεται ότι χρησιμοποιείται ο

⁶¹ Δρακόπουλος Π., Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας (επιμ. Περάκης Ε.), τόμος 2^{ος}, 3^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 1489.

⁶² Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 407.

⁶³ Βλ. ενδ. ΜπΡοδ 31/2018.

⁶⁴ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1214, Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ο, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1065, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, άρθρο 40^α, αριθμ. 22, σελ. 1089, Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 479, Ε., Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 297, βλ. ενδ. 741/1989, ΕΕμπΔ 1989, 429 επ., ΕφΠειρ 444/2009, ΔΕΕ 2009, 950 επ..

πληθυντικός διότι το ποσοστό που απαιτείται κατά βάση συγκεντρώνεται από περισσότερους του ενός μετόχους⁶⁵.

Ακόμη, επισημαίνεται ότι ο νόμος προβλέπει το ελάχιστο ποσοστό του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που οφείλει να εκπροσωπεί η μειοψηφία προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου. Αυτό σημαίνει ότι το εν λόγω δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από μία μειοψηφία που εκπροσωπεί ένα ποσοστό μεγαλύτερο, ήτοι και η μεγάλη πλειοψηφία του 20% του καταβεβλημένου κεφαλαίου δύνανται να ασκήσει τον εν λόγω έλεγχο, εφόσον βέβαια πληρούνται και οι υπόλοιπες νόμιμες προϋποθέσεις⁶⁶.

Το άρθρο 142 παρ. 5 ορίζει ότι δύναται με πρόβλεψη του καταστατικού της εταιρίας να μειωθεί το ελάχιστο ποσοστό που προβλέπει ο νόμος για την άσκηση του δικαιώματος ελέγχου της μικρής μειοψηφίας, όχι όμως πέρα από το μισό, δηλαδή πέραν του 2,5% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Έχει υποστηριχθεί ότι παρά το γεγονός ότι προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης του ποσοστού και κατ' επέκταση η διεύρυνση άσκησης του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου, η πρόβλεψη αυτή του νόμου στερείται σημασίας επί του πρακτέου καθώς οι ιδρυτές της ΑΕ, η οποίοι κατά βάση είναι και οι μεγαλομέτοχοι αυτής δεν έχουν κάποιο συμφέρον από τη προσθήκη μιας τέτοιας πρόβλεψης. Επίσης, οι νεοεισερχόμενοι εταίροι είναι κατά βάση μικρομέτοχοι και δεν έχουν δυνατότητα τροποποίησης του καταστατικού⁶⁷. Απ' την άλλη μία αύξηση του ποσοστού άνω του 5% δεν είναι επιτρεπτή καθώς η σχετική διάταξη είναι διάταξη αναγκαστικού δικαίου. Φυσικά απαγορεύεται και πρόβλεψη στο καταστατικό περιορισμών που δυσχεραίνουν την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος.

Ακολούθως, ο αιτών ή οι αιτούντες τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου πρέπει να αποδείξουν ότι διαθέτουν τις μετοχές που τους παρέχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν τη σχετική αίτηση. Συνεπώς, πρέπει να αποδείξουν τη μετοχική τους ιδιότητα, τέτοια απόδειξη συνιστά και η κατάθεση των μετοχών τους⁶⁸ προκειμένου

⁶⁵ Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 479.

⁶⁶ Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκεΔ, 2000, σελ. 77 επ., Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1214, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 409.

⁶⁷ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, άρθρο 40^α, αριθμ. 22, σελ. 1090.

⁶⁸ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 437.

να νομιμοποιηθούν ενώπιον του δικαστηρίου. Ο αιτών ή οι αιτούντες, συνεπώς, πρέπει να είναι κύριοι των μετοχών βάσει των οποίων ζητούν τον έλεγχο. Το δικαίωμα ελέγχου δεν δύναται να εκχωρηθεί από τον κύριο των μετοχών⁶⁹. Περαιτέρω, ως κύριος μετοχών θεωρείται και αυτός που διαθέτει δεσμευμένες ονομαστικές μετοχές, προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου αλλά και μη ολοσχερώς αποπληρωθείσες μετοχές⁷⁰. Δεν έχει δικαίωμα να αιτηθεί έκτακτο έλεγχο ο κύριος ομολογιών μετατρέψιμες σε μετοχές και ο κύριος ιδρυτικών τίτλων καθώς δεν είναι μέτοχοι⁷¹. Πρόσωπα που έγιναν κύριοι επί μετοχών δυνάμει καταπιστευτικής μεταβίβασης υποστηρίζεται ότι δενδύναται να ασκήσουν το δικαίωμα ελέγχου⁷². Το δικαίωμα ελέγχου μπορεί να ασκείται εκτός από αυτοπροσώπως και δια πληρεξουσίου του δικαιούχου⁷³. Προβληματισμοί δημιουργούνται για τις περιπτώσεις επικαρπίας και ενεχύρου επί των μετοχών. Όπως ελέχθη, το δικαίωμα ασκήσεως ελέγχου δίδεται από το νόμο στους μετόχους της ΑΕ. Συνεπώς, δικαιούχος να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα είναι κατ' αρχήν ο ψιλός κύριος των μετοχών και ο ενεχυράσας κύριος. Το δικαίωμα ελέγχου παρέχεται στον επικαρπωτή και στον ενεχυρούχο μόνο εάν έχει συμφωνηθεί, ειδικά εξυπακούεται να μπορεί να ασκηθεί μόνο από τον κύριο⁷⁴.

⁶⁹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 409-410.

⁷⁰ Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 781, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 80, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 43, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 409-410, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρείες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, άρθρο 40^α, αριθμ. 22, σελ. 1089.

⁷¹ Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 781, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 42, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 409-410.

⁷² Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 480, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 80.

⁷³ Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 781.

⁷⁴ Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 781, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 80, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 42, Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 410. Στο: Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 480, αναφέρεται ως μέτοχος και ο επικαρπωτής των μετοχών. Βλ. και ΜΠρΑθ 705/1998, ΕΕμπΔ 1998, 316 επ., που έκρινε πως οι μετοχές επί των οποίων επί των οποίων υπάρχει δικαίωμα επικαρπίας του αιτούντος τον έκτακτο έλεγχο, χωρίς να έχει όμως δικαίωμα ψήφου, δεν λαμβάνονται υπόψη για τη συγκέντρωση του απαιτούμενου από το νόμο ποσοστού, αφού εφόσον ο αιτών δεν έχει δικαίωμα ψήφου κατ' επέκταση δεν εκπροσωπεί και το εν λόγω ποσοστό.

Αναφορικά με τον κρίσιμο χρόνο κατά τον οποίο ο αιτών τη διενέργεια ελέγχου πρέπει να διαθέτει το απαιτούμενο από το νόμο ποσοστό, υποστηρίζεται ότι η άποψη ότι η ιδιότητα του μετόχου αλλά και το απαιτούμενο ποσοστό πρέπει να υπάρχει τόσο κατά την κατάθεση της αίτησης όσο και κατά τη συζήτηση της ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου⁷⁵. Υποστηρίζεται όμως και η θέση ότι κρίσιμος χρόνος, ήτοι αυτός κατά τον οποίο ο αιτών πρέπει να συγκεντρώνει το απαιτούμενο ελάχιστο ποσοστό, είναι ο χρόνος υποβολής της αίτησης⁷⁶. Επομένως, κατά την άποψη αυτή, επερχόμενη μείωση του ποσοστού επί του μετοχικού κεφαλαίου των αιτούντων κατόπιν της υποβολής της αίτησης στο δικαστήριο είναι αδιάφορη και δεν ασκεί επιρροή στο ασκηθέν δικαίωμα⁷⁷. Ακόμη, υπάρχει και η άποψη ότι ο αιτών οφείλει να διαθέτει το απαιτούμενο ποσοστό κατά το χρόνο συζήτησης της αίτησης ενώπιον του δικαστηρίου και όχι κατά την υποβολή της αίτησης. Συνεπώς, η αίτηση ασκείται παραδεκτά αναφορικά με την ενεργητική νομιμοποίηση ακόμη και αν οι αιτούντες δεν συγκεντρώνουν κατά την υποβολή της αίτησης το απαιτούμενο ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου, αλλά το διαθέτουν κατά τη συζήτηση της αίτησης κατόπιν παρέμβασης και λοιπών μετόχων⁷⁸.

Σύμφωνα με την παρ. 12 του άρθρου 141, το οποίο τυγχάνει εφαρμογής και στην περίπτωση του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου, οι αιτούντες μέτοχοι τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου πρέπει να αποδεικνύουν τη μετοχική τους ιδιότητα και το ότι κατέχουν το ποσοστό επί του καταβεβλημένου κεφαλαίου που απαιτείται από το νόμο. Έτσι, επαληθεύεται ότι αποτελούν μέτοχοι της ΑΕ και δεν είναι τρίτα πρόσωπα. Ο νόμος αναφέρει ενδεικτικά ότι οι αιτούντες μπορούν να αποδείξουν την κατοχή των μετοχών τους με την κατάθεση τους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 124⁷⁹. Ωστόσο, αυτό ο τρόπος δεν είναι περιοριστικός έτσι δύναται ο αιτών να αποδείξει ότι κατέχει τις μετοχές του με κάθε άλλο πρόσφορο

⁷⁵ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μουζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, άρθρο 40^α, αριθμ. 22, σελ. 1091.

⁷⁶ Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 44, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 80, η οποία υπογραμμίζει ότι μία διαφορετική θέση υπέχει τον κίνδυνο καταστρατηγήσεως με μία σκόπιμη επαύξηση του κεφαλαίου ώστε να αποφευχθεί έτσι ο επικείμενος έλεγχος.

⁷⁷ ΕφΑθ 8914/1989, ΜΠρΑθ 488/1994.

⁷⁸ Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία > Ερμηνεία των άρθρων > Εκούσια Δικαιοδοσία (ΠολΔ 739 - 866) > Κεφάλαιο Β\` - Ειδικές διατάξεις > Άρθρο 788 - Έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, διαθέσιμο σε: <http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=5&mid=1096&mnu=1&id=15253>, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 409.

⁷⁹ ΕφΑθ 10148/1990, ΕφΙωαν 8/1993, ΕφΘεσς 985/1999, ΜπρΠειρ 556/2003, ΜπρΡοδ 57/2006, ΜπρΘεσς 132229/2014.

αποδεικτικό μέσο⁸⁰, φέροντας και το βάρος απόδειξης. Τέτοια θεωρούνται, ενδεικτικώς: η προσκόμιση τίτλων μετοχών οριστικών ή προσωρινών, β) η προσκόμιση αντιγράφου από το βιβλίο που πιθανόν διατηρεί η εταιρία δυνάμει του άρθρου 40 παρ. 2 του ν. 4548/2018, γ) η προσκόμιση βεβαίωσης από την εταιρία ή από αναγνωρισμένη τράπεζα ή από την Τράπεζα της Ελλάδος ή από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων από την οποία να προκύπτει ότι μετοχές έχουν κατατεθεί στους αιτούντες. Ειδικότερα, για τις εταιρίες που έχουν μετοχές εισηγμένες στη ρυθμιζόμενη αγορά, ο νόμος προβλέπει ότι η απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας δύναται να γίνει με κάθε νόμιμο μέσο και πάντως με βάση την πληροφόρηση που λαμβάνει η εταιρία από το κεντρικό αποθετήριο τίτλων, εφόσον παρέχει υπηρεσίες μητρώου ή σε κάθε άλλη περίπτωση μέσω των συμμετεχόντων και εγγεγραμμένων διαμεσολαβητών στο κεντρικό αποθετήριο τίτλων.

Τέλος, το άρθρο 142 παρ. 1, εδ. β', παρέχει και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το δικαίωμα να ασκήσει αίτηση για τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου εφόσον επρόκειτο για εταιρίες που οι μετοχές ή άλλοι τίτλοι τους έχουν εισαχθεί στη ρυθμιζόμενη αγορά ή σε Πολυμερείς Μηχανισμούς Διαπραγμάτευσης ή έχουν καταστεί αντικείμενο δημόσιας προσφοράς στα πλαίσια είτε διάθεσης υφιστάμενων μετοχών είτε κάλυψης κεφαλαίου. Η άσκηση του δικαιώματος από την Επιτροπή απαιτεί την τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 142.

2.2.2 Ελεγκτέα πρόσωπα

Τα νομικά πρόσωπα που υπόκεινται στον έκτακτο έλεγχο είναι οι ανώνυμες εταιρίες που με βάση το ελληνικό δίκαιο έχουν συσταθεί στην Ελλάδα και έχουν καταστατική έδρα σε αυτήν. Ο έκτακτος έλεγχος μπορεί να ζητηθεί τόσο κατά την παραγωγική λειτουργία της επιχείρησης όσο κατά την εκκαθάριση της μέχρι να ολοκληρωθούν όλες οι διαδικασίες που αφορούν το στάδιο αυτό. Περαιτέρω, ελεγκτέες είναι και οι ανώνυμες εταιρίες που έχουν την καταστατική έδρα στην αλλοδαπή, εφόσον όμως η πραγματική του έδρα είναι στην Ελλάδα καθώς ο τόπος διοίκησής τους είναι η Ελλάδα⁸¹. Τέλος, ελεγκτέα είναι και τα υποκαταστήματα ή

⁸⁰ Βλ. σχετ. ΕφαΘ 2401/1998, ΕφαΘ 145/2012, ΑΠ 1302/2017.

⁸¹ Τζίβα Ε., Η διενέργεια έκτακτου ελέγχου με βάση τους κανόνες του ελληνικού δικαίου σε ανώνυμη εταιρία που έχει την καταστατική της έδρα στην αλλοδαπή, πραγματική όμως εγκατάσταση στην Ελλάδα, ΕΕμπΔ, 1994, σελ. 176 επ.

πρακτορεία μίας αλλοδαπής εταιρίας η οποία όμως εδρεύει και λειτουργεί στην Ελλάδα νόμιμα⁸².

2.2.3 Χρονικοί περιορισμοί

Το άρθρο 142 παρ. 2 εδ. β του ν. 4548/2018 αναφέρει ότι η αίτηση ελέγχου από τη μικρή μειοψηφία του 5% πρέπει να κατατίθεται εντός τριών ετών από την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της χρήσης κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν οι καταγγελλόμενες πράξεις, ήτοι αυτές για τις οποίες πιθανολογείται ότι παραβιάζουν τις διατάξεις του νόμου, του καταστατικού, ή τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης. Δεν ενδιαφέρει πότε έλαβαν γνώση οι μέτοχοι των ως άνω πράξεων. Συνεπώς, η προθεσμία δεν εκκινείται εάν προηγουμένως δεν εγκριθούν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, πράξη ή παράλειψη της διοίκησης έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια περισσότερων της μίας χρήσεως είναι αρκετό το γεγονός ότι ένα μέρος αυτής εντάσσεται εντός της τριετούς προθεσμίας⁸³.

Παρατηρείται ότι ο χρονικός περιορισμός τίθεται μόνο για τη μικρή μειοψηφία. Επιπλέον, ο χρονικός αυτός περιορισμός αποσκοπεί στο να διαφυλάξει τόσο την εταιρία όσο και τους υπόλοιπους μετόχους από τυχόν καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου από τους αιτούντες. Η διαιώνιση της δυνατότητας ασκήσεως του εν λόγω δικαιώματος θα δημιουργούσε προβλήματα αβεβαιότητας και ανασφάλειας δικαίου στην ΑΕ αλλά και στους συναλλασσόμενους της⁸⁴.

Ο εν λόγω χρονικός περιορισμός αποτελεί μία αποσβεστική προθεσμία της άσκησης του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου, δεδομένου ότι το δικαίωμα αυτό είναι ένα διαπλαστικό δικαίωμα και ως τέτοιο υπόκειται κατά βάση σε αποσβεστική προθεσμία. Συνεπώς, μετά το πέρας των τριών ετών αποσβέννεται και το δικαίωμα της μικρής μειοψηφίας για έλεγχο. Για την διακοπή της προθεσμίας απαιτείται

⁸² Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 410-411.

⁸³ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1074, βλ. και ΜπρΘεσσ 15126/2001 ΕπισκΕΔ, 2001, σελ. 809, ΑΠ 1439/2015 ΕεμπΔ, 2016, σελ. 323.

⁸⁴ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1211 επ., Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 422, Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήνα, 1969, σελ. 786, βλ. και Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 482-483, που υποστήριξε ότι η τότε διετής προθεσμία είναι σύντομη.

υποβολή αίτησης στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο και δεν διακόπτεται με καμία άλλη μορφή καταγγελίας όπως είναι και η επίδοση εξώδικης διαμαρτυρίας⁸⁵. Αν η σύνταξη και η έγκριση των καταστάσεων δεν έγινε με το νόμιμο τρόπο, έχει κριθεί ότι η τυχόν αίτηση ελέγχου που θα υποβληθεί δεν θεωρείται εκπρόθεσμη⁸⁶. Η προηγούμενη έγκριση εκ μέρους της ΓΣ των επίμαχων καταστάσεων δεν ασκεί επιρροή στην άσκηση ελέγχου⁸⁷.

2.2.4 Εκπροσώπηση των αιτούντων στο ΔΣ-Καταχρηστική άσκηση δικαιώματος

Το άρθρο 142 παρ. 4 αναφέρει ότι το δικαστήριο δύναται να κρίνει ότι η εκπροσώπηση, βάσει των άρθρων 79 ή 80, των αιτούντων μετόχων στο ΔΣ, δεν δικαιολογεί την αίτηση των μετόχων για διενέργεια έκτακτου ελέγχου. Συνεπώς, είναι στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να αποφασίσει εάν η άσκηση του δικαιώματος ελέγχου από τους αιτούντες καθίσταται καταχρηστική λόγω της εκπροσώπησής τους στο ΔΣ.

Ειδικότερα, το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να εμποδίσει τη πραγματοποίηση του ελέγχου τόσο στη μικρή όσο και στη μεγάλη μειοψηφία, εφόσον: α) οι αιτούντες μέτοχοι εκπροσωπούνται στο ΔΣ μόνο βάσει των διατάξεων του άρθρου 79 ή 80 και όχι βάσει κάποιας άλλης διάταξης. Με άλλα λόγια, είτε θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη στο καταστατικό ότι οι αιτούντες μπορούν να διορίζουν μέλη στο ΔΣ και να έχουν προχωρήσει στην άσκηση του εν λόγω δικαιώματος, β) είτε να υπάρχει πρόβλεψη στο καταστατικό ότι τα μέλη του ΔΣ εκλέγονται με βάση καταλόγους-ψηφοδέλτια και να έχει όντως συντελεσθεί η εκλογή τους με αυτόν τον τρόπο και τελικά οι αιτούντες να έχουν κατορθώσει την εκπροσώπησή τους στο ΔΣ.

Αναφορικά με τον κρίσιμο χρόνο κατά τον οποίο η αιτούσα μειοψηφία πρέπει να εκπροσωπείται από το ΔΣ της εταιρίας ώστε να κριθεί η καταχρηστικότητα του δικαιώματος ελέγχου, οι απόψεις είναι πολλές. Έχει υποστηριχθεί ότι η εκπροσώπηση πρέπει να υπάρχει σε δύο χρονικά σημεία, το χρόνο που κατατίθεται η αίτηση και το

⁸⁵ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 423.

⁸⁶ Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, ΕφΘεσσ 2401/1998, ΜΠρΘεσσ 15126/2001, ΕφΘεσσ 2401/1998, στην απόφαση αυτή πιθανολογείται ότι δεν συντάχθηκε και εγκρίθηκε νομίμως ο ισολογισμός χρήσεων, κατά τον οποίο έγιναν οι πράξεις που καταγγέλλθηκαν.

⁸⁷ ΜΠρΡεθ 207/2013, ΕφΑγ 29/2016.

χρόνο που συντελέστηκαν οι καταγγελλόμενες πράξεις. Άλλη άποψη αναφέρει ότι η εκπροσώπηση πρέπει να υπάρχει μόνο το χρόνο κατάθεσης της αίτησης στο αρμόδιο δικαστήριο. Τέλος, σύμφωνα με την τρίτη άποψη η εκπροσώπηση πρέπει να υπάρχει το χρόνο εκδικάσεως της αίτησης. Σύμφωνα με την τελευταία γνώμη, δεν ενδιαφέρει εάν οι αιτούντες μέτοχοι εκπροσωπούνται στο ΔΣ προτού εκδικαστεί η αίτηση ακόμη και αν συμβαίνει αυτό κατά το χρόνο που πραγματοποιήθηκαν οι παράνομες πράξεις ή παραλείψεις που καταγγέλλονται⁸⁸.

Η άσκηση του δικαιώματος ελέγχου εκ μέρους της μειοψηφίας δύναται να κριθεί καταχρηστική μόνο για τους μετόχους που εκπροσωπούνται στο ΔΣ. Έτσι, εάν οι λοιποί μέτοχοι συγκεντρώνουν το εκ του νόμου απαιτούμενο ποσοστό μπορούν να το ασκήσουν δίχως να προκύψει το ζήτημα της καταχρηστικής άσκησής του⁸⁹.

Πέραν, της συνδρομής της αντικειμενικής προϋπόθεσης που απαιτείται περί εκπροσώπησης των μετόχων στο ΔΣ βάσει των άρθρων 79 ή 80. Επιπλέον, θα πρέπει η εν λόγω εκπροσώπηση να μην δικαιολογεί τη διενέργεια του έκτακτου ελέγχου. Επομένως, το δικαστήριο θα κρίνει κατά περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικότερες συνθήκες αυτής, αν δικαιολογείται ή μη ο έκτακτος έλεγχος. Έτσι, αν τελικά ο εκπροσωπούμενος με βάση τα άρθρα 79 ή 80 μέτοχος δεν έχει δυνατότητα πληροφόρησης και πρόσβασης σε αρχεία και στοιχεία της εταιρίας με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ασκήσει έλεγχοστην πραγματικότητα, δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 142 παρ. 4. Η μη ουσιαστική εκπροσώπηση του μετόχου στο ΔΣ μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους, είτε γιατί το μέλος του ΔΣ που εκλέχθηκε ή διορίστηκε δεν ανέλαβε ποτέ καθήκοντα, είτε γιατί παραιτήθηκε, είτε λόγω μη επαρκούς γνώσης της εταιρικής πορείας κ.α.⁹⁰.

Τα δικαστήρια στην πράξη σπάνια κρίνουν ως καταχρηστική μία αίτηση, συνήθως την απορρίπτουν διότι δεν πιθανολογούνται οι καταγγελλόμενες πράξεις⁹¹.

⁸⁸ Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 425.

⁸⁹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 426.

⁹⁰ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 426, βλ. και ΜΠρΑθ 1083/2011, ΜΠρΘεσσ 8702/2014, ΕιρΚω 113/2015, ΕφΑθ 1280/2019.

⁹¹ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 476-494 και 486-487 και Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1104.

Παρόλα αυτά, η άσκηση μίας αίτησης δύναται να κριθεί ως καταχρηστική και για άλλους λόγους. Ως καταχρηστική θα μπορούσε να απορριφθεί μία αίτηση διότι αναφέρεται σε επουσιώδους σημασίας διαδικαστικές παρανομίες⁹² ή όταν λειτουργεί ως εργαλείο πίεσης της εταιρίας ή όταν βρίσκεται σε αντίθεση με την αρχή της αναλογικότητας. Έχει κριθεί ότι κατάθεση αίτησης για διενέργεια έκτακτου ελέγχου, παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι είχαν εγκρίνει τον ισολογισμό, δεν συνιστά εκ μόνου αυτού του λόγω την άσκηση του δικαιώματος καταχρηστική καθώς δεν υπήρξε κάποια άλλη συμπεριφορά που να προκαλεί την εύλογη εντύπωση ότι δεν θα ασκήσουν το δικαίωμά ελέγχου τους⁹³.

2.2.5 Αντικείμενο ελέγχου

2.2.5.1 Έννοια «πράξης»

Το άρθρο 142 παρ. 2 ορίζει ότι η μικρή μειοψηφία μπορεί να υποβάλλει αίτηση για τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου εφόσον καταγγείλει πράξεις για τις οποίες πιθανολογείται ότι παραβιάζουν διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού της ΑΕ ή αποφάσεις της ΓΣ. Κρίσιμο είναι να διευκρινιστεί ο όρος «πράξεις» που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης. Ως πράξεις νοούνται οι ενέργειες και οι παραλείψεις όλων των οργάνων της εταιρείας, όπως είναι το ΔΣ, η ΓΣ, οι υπάλληλοι, τα υποκατάστατα όργανα, οι ελεγκτές, τα εξουσιοδοτημένα από την εταιρία πρόσωπα κ.α.⁹⁴. Ενέργειες αποτελούν ενδεικτικά οι πωλήσεις, τα δάνεια, οι προσλήψεις, οι αγορές κ.α., ενώ παραλείψεις, η μη άσκηση αγωγής, η μη κατάθεση μήνυσης κ.α.⁹⁵. Σε κάθε περίπτωση πάντως οι ενέργειες και οι παραλείψεις των εταιρικών οργάνων θα πρέπει να σχετίζονται με τη διαχείριση των υποθέσεων της εταιρίας και την εκπλήρωση των καθηκόντων των εν λόγω οργάνων⁹⁶.

⁹² Λιναρίτης Ι., Ο έκτακτος έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, Επιχείρηση 2005, σελ. 851.

⁹³ ΕφΑθ 2035/1996, ΕΕμπΔ 1996, 755, βλ. και Περάκης Ε., Ο έκτακτος έλεγχος της ανώνυμης εταιρίας: Ένας απολογισμός, Αφιέρωμα εις Κωνσταντίνον Ν. Ρόκαν, Αντ. Σάκκουλας 1985, σελ. 374-375.

⁹⁴ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 435-436, υποσημ. 20.

⁹⁵ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 784, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1100, Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήναι, 1974, σελ. 408-409.

⁹⁶ Ο έλεγχος δύναται να σχετίζεται με τις πράξεις και της ΓΣ ή και των τακτικών ελεγκτών της ΑΕ, δεδομένου ότι ο νόμος αναφέρεται σε έλεγχο της εταιρείας και όχι μόνο της διοίκησης της. Βλ. το σχετικό ορισμό που δίνεται στο: Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 784, Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το

2.2.5.2 Καταγγελία συγκεκριμένων πράξεων

Περαιτέρω, οι πράξεις τις οποίες καταγγέλλει η μικρή μειοψηφία πρέπει να είναι συγκεκριμένες. Αντιστρόφως, δεν είναι αρκετή μια γενική και αόριστη παράθεση μορφών κατά των οργάνων της εταιρείας, όπως μία μη ορισμένη καταγγελία αναφορικά με την ανακρίβεια του ισολογισμού, με τον τρόπο διαχείρισης των εταιρικών υποθέσεων κ.α.. Απαιτείται να προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι πράξεις παρά το γεγονός ότι ο νόμος δεν το αναφέρει ρητά⁹⁷. Ο λόγος αυτής της προϋπόθεσης εδράζεται στη ανάγκη προστασίας των εταιρικών συμφερόντων αλλά και της πλειοψηφίας από περιπτώσεις γενικών και αόριστων καταγγελιών. Σκοπός είναι να αποτραπούν τέτοιες συμπεριφορές που λαμβάνουν δημοσιότητα και πλήττουν την εταιρία⁹⁸.

2.2.5.3 Πιθανολόγηση παραβάσεων

Μία επιπλέον προϋπόθεση που θέτει ο νόμος για τη άσκηση του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου είναι με τις επίμαχες πράξεις να πιθανολογούνται παραβιάσεις διατάξεων είτε του νόμου, είτε του καταστατικού, είτε των αποφάσεων της ΓΣ. Συνεπώς, οι αιτούντες με την αίτησή τους πρέπει να ζητούν όχι μόνο των έλεγχου των συγκεκριμένων πράξεων που επικαλούνται αλλά και να αναφέρουν ισχυρισμούς σύμφωνα με τους οποίους πιθανολογείται η παραβίαση των ως άνω διατάξεων με τις συγκεκριμένες πράξεις⁹⁹. Έτσι, πρέπει οι αιτούντες να αναφέρουν με λεπτομέρεια τα

άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1217, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1100, Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Κεφαλαιουχικές Εταιρίες, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2009, σελ. 236-237.

⁹⁷ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 783-784, Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 482, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 84, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 66, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 408, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. – Γ' έκδοση, Σάκκουλας Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2009 σελ. 357-358. Βλ. επίσης ενδεικτικά ΑΠ 578/1979, ΕφΑθ 763/1999, ΕφΑθ 1407/1990, ΕφΘεσ 537/2005, ΜΠρΚοζ 457/1974, ΜΠρΚαλ 73/2000, ΜΠρΠερ 5826/2006.

⁹⁸ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 482, Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1218, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 84, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 67, ΜΠρΚοζ 457/1974, ΕεμπΔ, 1975, σελ. 443, αναφέρεται ότι η ΑΕ προστατεύεται από εκδικητικές αιτήσεις ελέγχου της μειοψηφίας.

⁹⁹ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1100, Νισυραίος Ε., (επιμ.

πραγματικά εκείνα περιστατικά από τα οποία αποδεικνύεται η πιθανότητα να πραγματοποιήθηκαν οι παραβάσεις και όχι η βεβαιότητα ότι πραγματοποιήθηκαν ούτε βέβαια η απλή δυνατότητα να συμβούν είναι αρκετή.

Υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, δηλαδή υπό το ν. 2190/1920, λόγω της κακής διατύπωσης της αντίστοιχης διάταξης (άρθρο 40 παρ. 2) είχε δημιουργηθεί μία διχογνωμία αναφορικά με το αν η πιθανολόγηση που αξιώνει ο νόμος είναι προϋπόθεση ουσιαστική ή δικονομική. Ως ουσιαστική προϋπόθεση, η πιθανολόγηση εντάσσεται στο πεδίο του ουσιαστικού δικαίου. Έτσι, σύμφωνα με αυτή τη γνώμη ο νομοθέτης δεν αξιώνει μία πράξη που να συνιστά παραβίαση του νόμου, καταστατικού ή αποφάσεων της ΓΣ αλλά μία πράξη που να θέτει ως πιθανή την παράβασή τους. Κατά αυτή την άποψη οι αιτούντες πρέπει να αποδεικνύουν πλήρως την παραβίαση. Η γνώμη που θέλει την πιθανολόγηση ως δικονομική προϋπόθεση υποστηρίζει ότι ο νομοθέτης δεν αξιώνει η πράξη να θέτει ως πιθανή την παραβίαση των ως άνω διατάξεων αλλά αξιώνει να πιθανολογείται η παραβίασή τους¹⁰⁰.

Ακολούθως, έχει κριθεί, ότι οι αιτούντες πρέπει να αναφέρουν μόνο τις πράξεις βάσει των οποίων πιθανολογούνται οι παραβιάσεις και δεν χρειάζεται επιπλέον αναφορά και στον νομικό χαρακτηρισμό των καταγγελλόμενων αυτών πράξεων. Ο νομικός χαρακτηρισμός πραγματοποιείται από το αρμόδιο δικαστήριο στα πλαίσια της υπαγωγικής μεθόδου¹⁰¹.

2.2.5.4 Είδη παραβίασης

Όπως ήδη ελέχθη, προκειμένου η αίτηση της αιτούσας μειοψηφίας να είναι βάσιμη πρέπει εκτός των συγκεκριμένων καταγγελλόμενων πράξεων να αναφέρεται σε αυτήν ότι παραβιάζονται διατάξεις του καταστατικού ή του νόμου ή των αποφάσεων της ΓΣ. Δεν είναι αναγκαίο να παραβιάζονται διατάξεις νόμων αναφορικά με τη λειτουργία των ΑΕ. Είναι αρκετός ο ισχυρισμός περί παράβασης οποιασδήποτε διάταξης του νόμου. Αντικείμενο του έκτακτου ελέγχου μπορούν να αποτελέσουν μόνο οι πράξεις για τις οποίες πιθανολογείται κάποια παράβαση από τις

Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 74, βλ. σχ. ΕφΠειρ 1109/1986, ΕΕμπΔ 1987, σελ. 407, ΜΠρΠειρ 5826/2006.

¹⁰⁰ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1219.

¹⁰¹ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 416, βλ. και ΑΠ 1439/2015.

ανωτέρω και όχι εκείνες οι πράξεις που θεωρούνται μη σκόπιμες ή συνετές είτε από τον αιτούντα είτε από το δικαστή¹⁰².

Δυνατότητα άσκησης έκτακτου ελέγχου συντρέχει και για πράξεις που πιθανολογείται ότι παραβιάζουν το καταστατικό της ΑΕ. Οι διατάξεις του καταστατικού αρκεί να ήταν ισχυρές κατά τη χρονική στιγμή που έγινε η παραβίαση. Επίσης δεν είναι ικανή να προκαλέσει έκτακτο έλεγχο η παραβίαση καταστατικού θυγατρικής ή κάποια συνδεδεμένης εταιρίας, αλλά μόνο η παράβαση των διατάξεων του καταστατικού της ίδιας της εταιρίας¹⁰³. Αναφορικά με τη δυνατότητα διενέργειας ελέγχου στις περιπτώσεις πιθανολογούμενης παραβίασης των αποφάσεων της ΓΣ, αρκεί αυτές να παρήγαγαν τα έννομα αποτελέσματά τους κατά τη χρονική στιγμή της παραβίασής τους, ήτοι δεν ενδιαφέρει αν ήταν κατ' ουσίαν παράνομες ή ακυρώσιμες εφόσον δεν είχαν ακυρωθεί μέχρι και εκείνη τη στιγμή¹⁰⁴.

Κατόπιν των ανωτέρω συνάγεται ότι οι αιτούσα τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου μειοψηφία πρέπει να πιθανολογεί ότι με τις πράξεις που καταγγέλλει παραβιάζονται συγκεκριμένες διατάξεις και δεν αρκεί η παραβίαση μη δεσμευτικών κανόνων, όπως είναι οι κάποιοι κανόνες και γενικές αρχές λογιστικής, συνετής διαχείρισης και διοικήσεως που δεν έχουν νομική ισχύ ή δεν αποτελούν μέρος του καταστατικού της εταιρίας ή περιεχόμενο απόφασης της ΓΣ.

Οι αιτούντες δεν οφείλουν να αποδείξουν την υπαιτιότητα των οργάνων ή προσώπων της εταιρείας που κατά τους ισχυρισμούς τους προέβησαν στις πράξεις που κατήγγειλαν. Επίσης, δεν απαιτείται η απόδειξη κάποιας μορφής βλάβης στα εταιρικά συμφέροντα¹⁰⁵.

Τέλος, όπως προκύπτει, ο έλεγχος που ασκεί η μικρή μειοψηφία είναι έλεγχος νομιμότητας, άλλως χρηστότητας. Ερευνώνται εάν έγιναν οι παραβιάσεις διατάξεων του νόμου, του καταστατικού ή των αποφάσεων της ΓΣ με τις καταγγελλόμενες

¹⁰² Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 785, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 414.

¹⁰³ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1100.

¹⁰⁴ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 414-415.

¹⁰⁵ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1101, Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1220.

πράξεις και όχι εάν αυτές διενεργήθηκαν σκόπιμα και με σύνεση προς το σκοπό επίτευξης του εταιρικού σκοπού, ήτοι αν οι πράξεις αυτές είναι επωφελείς για τα εταιρικά συμφέροντα¹⁰⁶.

2.2.6 Νομολογιακή περιπτώσιολογία

Τα δικαστήρια εξετάζοντας αιτήσεις της μικρής μειοψηφίας για διενέργεια έκτακτου ελέγχου έχουν κρίνει ως λόγους για τους οποίους δύναται να διαταχθεί ο έκτακτος έλεγχος, μεταξύ και άλλων, τους εξής: τη δανειοδότηση μεγάλων ποσών από την εταιρία προς τρίτους άτοκα, την παροχή μισθών σε πρόσωπα που δεν παρείχαν υπηρεσίες στην εταιρία, τη μη απόδοση των κρατήσεων των εργαζομένων στο ΙΚΑ, τη λήψη χρηματικών ποσών από το ταμείο της εταιρίας αδικαιολόγητα, τη μη σύννομη κατάρτιση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τη μη πληρωμή φορολογικών υποχρεώσεων της εταιρίας,¹⁰⁷ την προσκόμιση σε αρχή ψευδών πρακτικών της ΓΣ, τη μη σύνταξη και τη μη έγκριση ισολογισμού¹⁰⁸, τη λειτουργία εργοστασίου με απόφαση της διοίκησης χωρίς την προηγούμενη λήψη της απαραίτητης άδειας λειτουργίας, την επίδειξη εκ μέρους της διοίκησης βιβλίων μέτοχου της εταιρίας σύμφωνα με τα οποία είχε καλύψει μέτοχος μέρος του κεφαλαίου με την καταβολή μετρητών κάτι το οποίο δεν είχε συμβεί στην πραγματικότητα¹⁰⁹, την αυθαίρετη καταγραφή κονδυλίων στον ισολογισμό καθιστώντας τον ανειλικρινή¹¹⁰, την παράνομη σύγκληση, συγκρότηση και λήψη από τη ΓΣ αποφάσεων¹¹¹, τη σύναψη συμβάσεως και παροχή χρηματικών ποσών σε μέτοχο χωρίς την απαιτούμενη ειδική άδεια της ΓΣ, την ψευδή καταγραφή της αξίας συμμετοχής εταιρείας σε θυγατρική της¹¹², την παροχή υπηρεσιών κάτω του κόστους με σκοπό τη δημιουργία ζημιών¹¹³.

¹⁰⁶ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 968-969.

¹⁰⁷ ΕφΑθ 8138/1995, ΕΕμπΔ, 1996, σελ. 315.

¹⁰⁸ ΕφΘεσσ 2401/1998, Αρμ 1998, σελ. 1496.

¹⁰⁹ ΕφΙω 8/1993, ΕΕμπΔ 1995, σελ. 60.

¹¹⁰ ΕφΘεσσ 2999/1989, ΕΕμπΔ 1990, σελ. 252, ΜΠρΑθ 6798/2010, ΔΕΕ, 2010, σελ. 1300 επ.

¹¹¹ ΜΠρΘεσσ 15126/2001 ΕπισκΕΔ, 2001, σελ. 809.

¹¹² ΜΠρΘεσσ 15867/2018.

¹¹³ ΜΠρΠειρ 5826/2006, ΔΕΕ, 2007, σελ. 452.

2.2.7 Δικονομικά θέματα

2.2.7.1 Αρμόδιο δικαστήριο

Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αίτησης που αφορά τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο της Περιφέρειας στην οποία εδρεύει πραγματικά¹¹⁴ η ΑΕ σύμφωνα με το άρθρο 788 ΚπολΔ. Δεν έχει σημασία το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου της ΑΕ. Η τοπική αρμοδιότητα είναι αποκλειστική, πράγμα που σημαίνει ότι δεν μπορεί να μεταβληθεί ακόμη και στην περίπτωση που μετά την κατάθεση της αίτησης η ΑΕ μεταφέρει την έδρα της¹¹⁵.

2.2.7.2 Διαδικασία

Το δικαστήριο δικάζει κατά την εκουσία διαδικασία. Ωστόσο έχει υποστηριχθεί τόσο από τη θεωρία¹¹⁶ όσο και από τη νομολογία¹¹⁷ ότι στην περίπτωση που πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων δύναται να διαταχθεί ο έκτακτος έλεγχος της ΑΕ βάσει αυτής της διαδικασίας ως μία προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης¹¹⁸. Βέβαια, υπάρχουν και θέσεις που δεν συμμερίζονται αυτήν την άποψη υποστηρίζοντας ότι δεν γίνεται να διαταχθεί από το δικαστήριο έλεγχος «προσωρινός» κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων¹¹⁹.

2.2.7.3 Διάδικοι

¹¹⁴ Παπαδρόσου-Αρχανιωτάκη Π., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία, Διαδικασία διορισμού και καθήκοντα των έκτακτων ελεγκτών, Αρμ. 1994, σελ. 774, Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 79, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 198.

¹¹⁵ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 792 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 411.

¹¹⁶ Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000, σελ. 77 επ., Μπρακατσούλας Β., Η εκουσία δικαιοδοσία, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2011, σελ. 292, Βαθρακοκοίλης, Ασφαλιστική Μέτρα, Ερμηνεία –Νομολογία-Βιβλιογραφία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 771.

¹¹⁷ ΜΠρΡοδ 701/2005, ΜΠρΡοδ 1099/2001, ΕφΑθ 4079/1992 ΕΕμπΔ, 1992, σελ. 581, ΕφΑθ 10761/1991 ΕλλΔνη, 1991, σελ. 1634.

¹¹⁸ Καραχάλιου Ι., Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των Δικαστηρίων σχετικά με τις Αγωγές και Αιτήσεις, σύμφωνα με το νέο δίκαιο των Ανώνυμων Εταιρειών (ν. 4548/2018), ΝοΒ, 2019, σελ. 280.

¹¹⁹ Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 435-436, υποσημ. 17 και Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1097, όπου αναφέρεται ότι ο έκτακτος έλεγχος υπάγεται αποκλειστικά στην εκουσία διαδικασία διότι δεν αιτείται η δεσμευτική διάγνωση επί του επίδικου δικαιώματος αλλά η ρύθμιση μίας κατάστασης.

Διάδικοι είναι ο μέτοχος ή οι μέτοχοι οι οποίοι διαθέτουν το απαιτούμενο εκ του νόμου διαθέσιμο ποσοστό για την άσκηση του δικαιώματος έκτακτου ελέγχου. Η αίτηση ελέγχου, δεδομένου ότι εκδικάζεται κατά την εκουσία διαδικασία, δεν χρειάζεται να στρέφεται κατά της εταιρείας ούτε κατά των μελών του ΔΣ. Έτσι, η εταιρία μπορεί να γίνει καθού η αίτηση αλλά δεν είναι απαραίτητο¹²⁰. Αν δεν καταστεί διάδικος μπορεί να ασκήσει παρέμβαση στη σχετική δίκη, όπως και τα μέλη του ΔΣ¹²¹. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει σχέση απλή ομοδικίας μεταξύ της εταιρίας και των μελών του ΔΣ που άσκησαν παρέμβαση¹²². Έχει υποστηριχθεί όμως και η άποψη ότι η αίτηση πρέπει να στρέφεται κατά της εταιρείας¹²³. Στην περίπτωση που υποβάλλεται η αίτηση κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων απαραίτητα αυτή πρέπει να στρέφεται κατά της εταιρείας. Τέλος, και μέτοχοι της ΑΕ μπορούν ασκώντας παρέμβαση να συμμετάσχουν στην ανοιγείσα δίκη. Η εν λόγω παρέμβαση είναι μη αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση, αν αυτός που παρεμβαίνει αιτείται από το δικαστήριο την αποδοχή της αίτησης. Εάν, από την άλλη, ο παρεμβαίνων ζητά την απόρριψη της αίτησης, τότε η παρέμβαση είναι αυτοτελής πρόσθετη. Στην περίπτωση που ο παρεμβαίνων αντιποιείται το δικαίωμα των αιτούντων να διενέργεια ελέγχου, η παρέμβαση είναι κύρια¹²⁴.

2.2.7.4 Κοινοποιήσεις

Περαιτέρω, και αναφορικά με την εκουσία διαδικασία, αντίγραφο της αίτησης που θα κατατεθεί από τους αιτούντες πρέπει να κοινοποιηθεί, μαζί με την κλήση προς συζήτηση, στην ΑΕ. Δικαίωμα ακρόασης στη δίκη έχει η ΑΕ, η οποία εκπροσωπείται από το αρμόδιο όργανό της, ήτοι το ΔΣ. Κοινοποίηση αντιγράφου της αίτησης πρέπει να γίνει και σε εκείνα τα πρόσωπα, για τα οποία ο δικαστής διέταξε ειδικώς κοινοποίηση. Ο δικαστής θα ορίσει την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να γίνουν οι ως άνω κοινοποιήσεις (748 παρ. 4 ΚπολΔ). Στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί η κοινοποίηση σύμφωνα με τη διαταγή του δικαστή προς εκείνον

¹²⁰ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 412, βλ. και τις εκεί παραπομπές.

¹²¹ ΜΠρΑθ 7655/1996, ΕλλΔνη, 1997, σελ. 702.

¹²² Βλ. σχ. ΕφΑθ 4958/1994, ΕφΛαρ 868/2003, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μουζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1098.

¹²³ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1081.

¹²⁴ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 412.

που έχει έννομο συμφέρον για τη σχετική δίκη, τότε ματαιώνεται η συζήτηση και θα επαναληφθεί μετά από νέα κλήση. Συνεπώς, δεν κρίνεται απαράδεκτη η αίτηση. Στην περίπτωση των ασφαλιστικών μέτρων αντίγραφο της αίτησης κοινοποιείται μόνο στον καθού η αίτηση. Πάντοτε οι κοινοποιήσεις γίνονται με επιμέλεια του αιτούντος¹²⁵.

2.2.7.5 Αίτημα

Αναφορικά με το αίτημα της αίτησης που υποβάλλει η μικρή μειοψηφία έχει δύο σκέλη, περιλαμβάνει αίτημα για τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου διότι πιθανολογούνται πράξεις που παραβιάζουν το νόμο, το καταστατικό ή τις αποφάσεις της ΓΣ και αίτημα για τον διορισμό των ελεγκτών ή του ελεγκτή. Επιπλέον, έχει γίνει δεκτό ότι μπορεί περιληφθεί σφραγιστικά και αίτημα για διορισμό της προσωρινής διοίκησης του άρθρου 69 ΑΚ¹²⁶. Τα δύο αιτήματα θα κριθούν ξεχωριστά δεδομένου ότι η μη ορθή διαχείριση δεν έχει ως αποτέλεσμα πάντα και την ανάγκη για διορισμό προσωρινής διοίκησης¹²⁷.

Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η αίτηση για τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου πρέπει να φέρει όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα σε ένα δικόγραφο σύμφωνα με το άρθρο 118 ΚπολΔ, να περιέχει στοιχεία αναφορικά με την απόκτηση της μετοχικής ιδιότητας των μετόχων, φυσικά πρέπει να αναφέρεται και στο απαιτούμενο ποσοστό του αιτούντος ή των αιτούντων επί του καταβεβλημένου κεφαλαίου, συγκεκριμένα στις πράξεις που καταγγέλλονται και στα αιτήματα.

2.2.7.6 Δεδικασμένο

Δεν μπορεί να υποβληθεί νέα, δεύτερη αίτηση από τους ίδιους μετόχους με το ίδιο αντικείμενο. Δηλαδή δεν γίνεται η νέα αίτηση από τους ίδιους μετόχους να αναφέρεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά της ίδιας χρονικής περιόδου. Δεν υφίσταται το κώλυμα του δεδικασμένου εάν διαφορετικοί μέτοχοι καταγγείλουν με

¹²⁵ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1098, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 353-354.

¹²⁶ Νισυραΐος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 188 και 193, Μπρακατσούλας Β., Η εκουσία δικαιοδοσία, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2011, σελ. 290, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1097 και 1099, βλ. και ΕφΛαρ 868/2003,

¹²⁷ ΜΠρΘεσσ 22278/2003, ΕφΑθ 2553/2004.

αίτησή τους τις ίδιες πράξεις για την ίδια περίοδο διαχείρισης. Επίσης, δεν υπάρχει δεδικασμένο, αν έχει εκδοθεί ήδη τελεσίδικη απόφαση σε αίτηση με το ίδιο αντικείμενο αλλά από άλλο πρόσωπο που είχε το δικαίωμα να την υποβάλλει, όπως είναι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς το δικαίωμα της μικρής μειοψηφίας είναι ανεξάρτητο και αυτοτελές¹²⁸.

2.2.7.7 Απόφαση

Το αρμόδιο δικαστήριο εφόσον κρίνει ότι η αίτηση της μικρής μειοψηφίας ασκείται παραδεκτά και ότι οι καταγγελλόμενες πράξεις πιθανολογείται ότι παραβιάζουν το νομό ή το καταστατικό ή τις αποφάσεις της ΓΣ, ήτοι εφόσον η αίτηση είναι νόμιμη και βάσιμη, τότε διατάσσει τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου στην ΑΕ. Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει μόνο επί των πράξεων που κατήγγειλε η αιτούσα μειοψηφία και επί αυτώνπου συνδέονται άρρηκτα μαζί τους¹²⁹. Επιπλέον, το δικαστήριο δύναται να ορίσει, έως ενός σημείου, και τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προχωρήσει η ΑΕ για τη διευκόλυνση του ελέγχου¹³⁰. Η εκουσία δικαιοδοσία η διέπεται από το ανακριτικό σύστημα επιτρέπει στο δικαστή να λάβει υπόψη του όλα τα πρόσφορα αποδεικτικά μέσα ακόμη και αυτά που δεν συνάδουν με τους δικονομικούς κανόνες απόδειξης¹³¹. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον κριθεί παραδεκτή, νόμω και ουσία βάσιμη η αίτηση, το δικαστήριο δεν έχει διακριτική ευχέρεια αλλά δέσμευση ως προς τη διαταγή του ελέγχου¹³². Υποστηρίζεται ότι οι πράξεις που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου για τους ελεγκτές είναι μόνο αυτές οι καταγγελλόμενες πράξεις που πιθανολογήθηκαν ως παραβιάσουζες από το δικαστήριο¹³³. Οι ελεγκτές είναι αυτοί που θα διαπιστώσουν αν πράγματι οι πράξεις αυτές είναι παράνομες. Ο έλεγχος πάντα είναι έλεγχος νομιμότητας και δεν μπορεί να ασκηθεί και έλεγχος σκοπιμότητας. Όπως ειπώθηκε και ανωτέρω, το δικαστήριο δεν

¹²⁸ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 783 και 785, Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 414.

¹²⁹ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 789, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 356.

¹³⁰ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, άρθρο 40^α, αριθμ. 22, σελ. 1105, βλ. και ΑΠ 9/1980, ΝοΒ, 1980, σελ. 1129,

¹³¹ Λιναρίτης Ι., Ο έκτακτος έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, Επιχείρηση 2005, σελ. 853.

¹³² Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήναι, 1974, σελ. 408 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 428.

¹³³ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1087, Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 789 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 429.

εξετάζει αν υπήρχε υπαιτιότητα ως προς την τέλεση των επίμαχων πράξεων και αν υπήρξε οικονομική βλάβη για την εταιρία¹³⁴.

Η απόφαση του δικαστηρίου που δέχεται την αίτηση της αιτούσας μειοψηφίας διατάζει τη διενέργεια του έκτακτου ελέγχου και περαιτέρω διορίζει και τους ελεγκτές, δηλαδή αυτούς που θα τον πραγματοποιήσουν (άρθρο 143 παρ. 1, 2). Ο εκτελεστός τίτλος με τον οποίο περικλείεται η απόφαση παρέχει το δικαίωμα στους ελεγκτές να λάβουν γνώση όλων των απαραίτητων στοιχείων και βιβλίων της ΑΕ για την ορθή διενέργεια της έρευνάς τους¹³⁵. Η απόφαση πρέπει να ορίζει και τις αναγκαίες ενέργειες για την πραγμάτωση του ελέγχου από τους ελεγκτές. Δεν κρίνεται απαραίτητο να καθορίζεται ο χρόνος που πρέπει να διεκπεραιωθεί ο έλεγχος¹³⁶.

Η απόφαση πρέπει να κοινοποιηθεί κατά βάση με επιμέλεια του αιτούντος τόσο στους ελεγκτές που διορίστηκαν με αυτήν προκειμένου να αναλάβουν τα καθήκοντά τους και να αποδεχτούν το διορισμό τους, όσο και στην εταιρεία που υπόκειται σε έλεγχο ώστε να γνωρίζει και να ανεχθεί τις προς αυτήν πράξεις ελέγχου. Γίνεται δεκτό ότι είναι δυνατή η κοινοποίηση της απόφασης και από οποιονδήποτε τρίτο που έχει έννομο συμφέρον, δεδομένου ότι καμία διάταξη δεν το απαγορεύει. Επιπλέον, η απόφαση δύναται να κοινοποιηθεί και στα μέλη του ΔΣ ή σε όποιο άλλο πρόσωπο πρέπει να συνεισφέρει και να διευκολύνει το έργο των ελεγκτών¹³⁷.

2.2.7.8 Ένδικα μέσα

Η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που απορρίπτει ή δέχεται την αίτηση της μειοψηφίας κατά την εκουσία διαδικασία μπορεί να προσβληθεί με έφεση των διαδίκων της πρωτοβάθμιας δίκης, δηλαδή του αιτούντος, της καθού η αίτηση, τους κυρίως και αυτοτελώς παρεμβαίνοντες, τους ειδικούς ή καθολικούς διαδόχους αλλά και από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών (άρθρο 761 ΚπολΔ). Η έφεση του εκκαλούντος πρέπει να στρέφεται κατά όλων των διαδίκων της αρχικής δίκης (άρθρο 762 ΚπολΔ).

¹³⁴ ΕιρΛαμ 29/2015.

¹³⁵ Λιβαδά Χ., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας-Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018, (επιμ. Σωτηρόπουλος Γ.), τόμος 2^{ος}, άρθρα 86-120, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, άρθρο 142, αρ. 6.

¹³⁶ Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, σελ. 438.

¹³⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 428-429.

Τόσο η προθεσμία όσο και η άσκηση της έφεσης δεν επιφέρει αναστολή εκτελέσεως της πρωτόδικης απόφασης. Εξαιρέση αποτελούν οι εξής περιπτώσεις: αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχε διατάξει την αναστολή και αν μετά από αίτηση κάποιου ή κάποιων που είχαν έννομο συμφέρον, το πρωτοβάθμιο ή το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή ο Πρόεδρος του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου διέταξε την αναστολή της απόφασης (άρθρο 763 ΚπολΔ)¹³⁸.

2.3 Ο έκτακτος έλεγχος της μειοψηφίας του 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου

Το άρθρο 142 παρ. 3 προβλέπει τη δυνατότητα διενέργειας έκτακτου ελέγχου μετά από αίτηση της μεγάλης μειοψηφίας, ήτοι του 1/5 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Για το εν λόγω δικαίωμα άσκησης ελέγχου της μεγάλης μειοψηφίας ισχύουν όλα όσα ήδη ειπώθηκαν κυρίως αναφορικά με τα διαδικαστικά και δικονομικά ζητήματα της άσκησης του δικαιώματος ελέγχου από τη μικρή μειοψηφία. Διαφοροποιήσεις υπάρχουν στα κάτωθι αναφερόμενα σημεία:

2.3.1 Δικαιούχοι-Χρονικός περιορισμός-Καταχρηστικότητα

Το δικαίωμα ελέγχου του άρθρου 142 παρ. 3 προϋποθέτει για την άσκησή του, μέτοχο ή μετόχους που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 20% του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Η μειοψηφία του 20% μπορεί να ασκήσει το δικαίωμά της καταθέτοντας αίτηση ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της περιφέρειας που έχει την (πραγματική) έδρα της η ΑΕ. Το δικαστήριο θα εκδικάσει την αίτηση κατά την εκουσία διαδικασία. Μπορεί να προβλεφθεί στο καταστατικό μείωση του εν λόγω ποσοστού έως και στο μισό, ήτοι μέχρι και το 1/10 του καταβεβλημένου κεφαλαίου. Αναφορικά με την ιδιότητα του μετόχου και την απόδειξή της, την ύπαρξη επικαρπίας και ενεχύρου σε μετοχές ισχύουν όσα αναφέρθηκαν παραπάνω. Όπως θα προκύψει βάσει των κατωτέρω, το δικαίωμα ελέγχου της μεγάλης μειοψηφίας διαφέρει από αυτό της μικρής, ωστόσο πάντοτε η μεγάλη μειοψηφία δύναται να αιτηθεί και τον έλεγχο που ασκείται από τη μικρή¹³⁹. Αύξηση του ποσοστού που δικαιούται να ζητήσει τον έλεγχο δεν είναι δυνατή, ούτε και η με οποιοδήποτε τρόπο δυσχέραση άσκησης του δικαιώματος,

¹³⁸ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019, σελ. 299.

¹³⁹ Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 360, ΕφΔωδ 52/2001, ΕπισκεΔ, 2002, σελ. 443 και 445.

δεδομένου ότι η διάταξη του άρθρου 142 παρ. 3 είναι αναγκαστικού δικαίου. Δεν εντάσσεται η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μέσα στα πρόσωπα που μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου της παρ. 3 του άρθρου 142. Η Επιτροπή δύναται να ασκήσει το δικαίωμα έκτακτου ελέγχου μόνο εφόσον πιθανολογούνται πράξεις που παραβιάζουν το νόμο, το καταστατικό ή τις αποφάσεις της ΓΣ. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται σε άλλα πρόσωπα και δημόσιες αρχές να αιτηθούν τον εν λόγω έκτακτο έλεγχο.

Τα πρόσωπα που υπόκεινται σε έλεγχο σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 142 είναι οι ΑΕ οι οποίες έχουν συσταθεί βάσει του ελληνικού δικαίου και έχουν την πραγματική τους έδρα στην Ελλάδα.

Περαιτέρω, δεν προβλέπεται από το νόμο χρονικός περιορισμός για την άσκηση του δικαιώματος ελέγχου εκ μέρους της μεγάλης μειοψηφίας. Συνεπώς, η αίτηση μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε και δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός των τριών ετών του άρθρου 142 παρ. 2. Ωστόσο η πάροδος μεγάλου χρονικού διαστήματος από την πραγματοποίηση των πράξεων και της καταγγελίας τους ενδέχεται να καθιστά τη αίτηση ελέγχου καταχρηστική¹⁴⁰.

Τέλος, καταχρηστική ενδέχεται να θεωρηθεί και η άσκηση του δικαιώματος ελέγχου από τη μεγάλη μειοψηφία εφόσον κάποιοι ή όλοι οι μέτοχοι που τον αιτούνται εκπροσωπούνται στο ΔΣ και μπορούν να έχουν ουσιαστική πληροφόρηση αναφορικά με τα εταιρικά ζητήματα. Ισχύουν αναλογικά όσα αναφέρθηκαν για την εκπροσώπηση στο ΔΣ των μετόχων της μικρής μειοψηφίας που ζητούν έκτακτο έλεγχο.

2.3.2 Αντικείμενο ελέγχου

Το άρθρο 142 παρ. 3 ορίζει ότι οι μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/5 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τον έλεγχο της εταιρείας από το αρμόδιο δικαστήριο, εάν από την όλη την πορεία της, αλλά και βάσει συγκεκριμένων ενδείξεων, καθίσταται πιστευτό πως η διοίκηση των εταιρικών ζητημάτων δεν ασκείται όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διαχείριση.

¹⁴⁰ Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήνα, 1974, σελ. 411, Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήνα, 1969, σελ. 788 και Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 456-457.

Παρατηρείται λοιπόν ότι το δικαίωμα της μεγάλης μειοψηφίας για άσκηση ελέγχου είναι ευρύτερο σε σχέση με της μικρής. Αυτό φυσικά δικαιολογείται από την ανάγκη προστασίας της μεγάλης μειοψηφίας η οποία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος του μετοχικού κεφαλαίου¹⁴¹. Οι αιτούντες, εν προκειμένω, πρέπει να επικαλεστούν αλλά και να αποδείξουν ότι συντρέχουν εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που καθιστούν τη διαχείριση των υποθέσεων της ΑΕ μη συνετή και χρηστή. Η διαχείριση και στην παρούσα περίπτωση αναφέρεται στις πράξεις όλων των εταιρικών οργάνων, ήτοι το ΔΣ, τη ΓΣ, υποκατάστατα όργανα κ.λπ.. Ωστόσο, στην έννοια της διαχείρισης δεν εντάσσονται και οι πράξεις που σχετίζονται με τη σύσταση της ΑΕ, με την εκλογή των οργάνων και τη λειτουργία τους¹⁴². Η διαχείριση συνδέεται με τις πράξεις εκπροσώπησης της εταιρίας αλλά και με την εσωτερική διοίκησή της.

Η αίτηση πρέπει να περιλαμβάνει την καταγγελία ότι από τη συνολική πορεία της ΑΕ συνάγεται ότι η διοίκησή της δεν έχει ασκηθεί με βάση τη χρηστή και συνετή διαχείριση. Συνεπώς, κρίσιμα για την άσκηση του ελέγχου στοιχεία είναι η μη χρηστή και η μη συνετή διαχείριση της εταιρίας, η κακή εξέλιξη της και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ τους.

Περαιτέρω, για να τύχει δικαστικής εκτίμησης η εν λόγω αίτηση πρέπει να είναι ορισμένη. Έτσι, οι αιτούντες οφείλουν να αναφέρουν και να αποδείξουν συγκεκριμένα γεγονότα, περιστατικά και στοιχεία τα οποία είναι ενδεικτικά της μη ορθής διαχείρισης. Δεν αρκεί μία απλή παράθεση της όλης πορείας της εταιρίας ούτε και η απλή επίκληση πράξεων που παραβιάζουν τις διατάξεις του καταστατικού, του νόμου ή των αποφάσεων της ΓΣ, αν και βοηθούν το δικαστήριο, πρέπει περαιτέρω και να αποδεικνύεται με αναφορές και παραδείγματα η μη συνετή και χρηστή διαχείριση¹⁴³. Η αιτούσα μειοψηφία πρέπει να επικαλείται πράξεις ή και παραλείψεις

¹⁴¹ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 969.

¹⁴² Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 490, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 119, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 360. Βλ. ενδ. ΑΠ 289/1999, ΔΕΕ, 1999, σελ. 1019, ΕφΘεσ 1017/2004, ΕπισκΕΔ, 2005, σελ. 128.

¹⁴³ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1106-1107, βλ. και Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 489-490, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 114, 118, Λιναρίτης Ι., Ο έκτακτος έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, Επιχείρηση 2005, σελ. 852, που θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η καταγγελία πράξεων συγκεκριμένων. Βλ. και Τέλλης Ν., Ο έκτακτος έλεγχος της μεγάλης μειοψηφίας στην Α.Ε. (άρθρο 40 § 3 Κωδ. Ν.

από τις οποίες να προκύπτει συνολικά η παράβαση. Η αοριστία των εννοιών της χρηστής και συνετής διαχείρισης επιρρωνύει την άποψη ότι εκτιμάται εν συνόλω μια κατάσταση και όχι μεμονωμένες ενέργειες. Στην αίτηση πρέπει να καταδεικνύεται η αντίθεση των πράξεων και των συμπεριφορών σε αυτές τις δύο μορφές ορθής διαχείρισης¹⁴⁴.

Από την παραπάνω ανάλυση καθίσταται αναγκαίο να διευκρινιστούν οι αόριστες έννοιες τόσο της μη χρηστής διαχείρισης όσο και της μη συνετής διαχείρισης. Πρόκειται για έννοιες που πηγάζουν από τον Αστικό Κώδικα και εξειδικεύονται από το δικαστή βάσει κανόνων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση¹⁴⁵. Αναφορικά με την πρώτη, μη χρηστή διαχείριση υφίσταται όταν η διαχείριση ασκείται κατά τρόπο που παραβιάζει τα χρηστά ήθη, ήτοι τις διαμορφωμένες αντιλήψεις περί ηθικής του μέσου συνετού και χρηστού ανθρώπου που έχουν επικρατήσει στην κοινωνία. Εν προκειμένω, στην ΑΕ, λαμβάνονται υπόψη οι πρακτικές και οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν από το όργανο που χειριζόταν την εταιρική υπόθεση, ο απώτερος σκοπός του και η ζημία που προκλήθηκε στην ΑΕ. Ειδικότερα, έχει κριθεί τόσο από τη νομολογία όσο και από τη θεωρία ότι μη χρηστή θεωρείται εκείνη η διαχείριση που επιχειρείται με σκοπό να επωφεληθούν οι διαχειριστές, ή συγκεκριμένοι μέτοχοι, ή οι τρίτοι, όχι όμως συνολικά η ΑΕ¹⁴⁶. Μη χρηστή θεωρείται και εκείνη η διαχείριση που επιφέρει δυσανάλογη ωφέλεια σε συγκεκριμένους μετόχους σε βάρος άλλων. Μη χρηστή είναι και η διοίκηση εκ μέρους των μελών του ΔΣ όταν ανταγωνίζονται την ΑΕ χωρίς την ειδική άδεια της ΓΣ¹⁴⁷.

2190/1920), ΕΕμπΔ 1993, σελ. 26 ο οποίος αναφέρει ότι οι αιτούντες είναι αρκετό να κάνουν επίκληση πραγματικών περιστατικών ή καταστάσεων που σφραγιστικά με τις λοιπές συνθήκες αποτελούν μη χρηστή και μη συνετή διαχείριση. Βλ. ενδ. ΑΠ 289/1999, ΔΕΕ, 1999, σελ. 1019, ΕφΑθ 4320/2000, ΕλλΔνη, 2002, σελ. 1478, ΕφΘεσ 1017/2004, ΕπισκεΔ, 2005, σελ. 128.

¹⁴⁴ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1106-1107.

¹⁴⁵ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 450, Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 361, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 121.

¹⁴⁶ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήνα, 1969, σελ. 787, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 122, βλ. και ΕφΑθ 2035/1996, ΕΕμπΔ, 1996, σελ. 755.

¹⁴⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 451.

Αναφορικά με τη μη συνετή διαχείριση, κατά μία άποψη, υπάρχει όταν η διαχείριση που ασκείται έρχεται σε αντίθεση με το εταιρικό συμφέρον¹⁴⁸. Το συμφέρον της εταιρείας προσδιορίζεται βάσει της ορθής κρίσης του μέσου συνετού επιχειρηματία για όμοια επιχείρηση, υπό τις παρούσες συνθήκες κατά το χρόνο λήψης της απόφασης¹⁴⁹. Δεν θεωρείται μη συνετή διαχείριση, μία απόφαση που επέφερε ζημιογόνο αποτέλεσμα το οποίο δεν μπορούσε να προβλεφθεί δεδομένου ότι κατά τη χρονική στιγμή που λήφθηκε αποτελούσε μία εύλογη επιχειρηματική απόφαση που αποσκοπούσε στην επίτευξη του εταιρικού συμφέροντος βασιζόμενη στην καλή πίστη και σε πλήρη πληροφόρηση. Κατά μία άλλη άποψη η συνετή διαχείριση συνδέεται με την αποδοτικότητα της ΑΕ¹⁵⁰. Με άλλα λόγια, μη συνετή είναι εκείνη η διαχείριση, κατά την οποία οι ενέργειες των διοικούντων επιφέρουν ζημία στην εταιρεία¹⁵¹. Και στις δύο παραπάνω απόψεις πάντως, η μη συνετή διαχείριση συγκρούεται με το εταιρικό συμφέρον. Σύμφωνα με μία νεότερη άποψη, η μη συνετή διαχείριση είναι η μη επιμελής διαχείριση. Ως μέτρο λαμβάνεται η επιμέλεια που επιδεικνύει ο μέσος συνετός επιχειρηματίας, κατ' άρθρο 102 του 4548/2018¹⁵².

Η κακή πορεία της ΑΕ έχει να κάνει με την οικονομική της εξέλιξη και κατάσταση ωστόσο αυτό δεν αποτελεί αποκλειστικό κριτήριο που κατ' ανάγκη δικαιολογεί και τη διενέργεια του ελέγχου¹⁵³. Η κακή εξέλιξη της εταιρείας δεν συνδέεται απαραίτητα με τις ζημίες που εμφανίζει, ωστόσο δεν παύει να είναι ένα στοιχείο που επιρρωνύει αυτή την άποψη. Έτσι έχει κριθεί ότι μία εταιρεία που εμφανίζει κέρδη μπορεί να μην διοικείται ορθά εάν τα κέρδη είναι λιγότερα από αυτά που θα αποκόμιζε με μία χρηστή και συνετή διοίκηση¹⁵⁴. Επίσης, μη συνετή έχει κριθεί και η διαχείριση κατά την οποία η εταιρεία προχώρησε σε μεγάλα ανοίγματα

¹⁴⁸ Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ς, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992, σελ. 1088.

¹⁴⁹ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 787.

¹⁵⁰ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1108.

¹⁵¹ Πασσιά Ι., Το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969, σελ. 787, Γκολογκίνα – Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1222, βλ. ενδ. ΕφΠειρ 272/1996, ΕΕμπΔ, 1997, σελ. 68, ΕφΠειρ 444/2009, ΔΕΕ, 2009, σελ. 950, ΜΠρΘεσ 22278/2003, ΕπισκεΔ, 2004, σελ. 226, ΜΠρΠειρ 556/2003, ΕΕμπΔ, 2003, σελ. 607, ΜΠρΑθ 705/1998, ΕΕμπΔ, 1998, σελ. 316.

¹⁵² Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, σελ. 361, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1108.

¹⁵³ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1108.

¹⁵⁴ ΕφΑθ 2197/2015, ΔΕΕ, 2015, σελ. 861, ΕιρΚω 113/2015, ΕφΑγ 29/2016, ΔΕΕ, 2017, σελ. 211.

προς πελάτες που δεν είχαν μεγάλη εμπορική επιφάνεια μη λαμβάνοντας επαρκείς εγγυήσεις¹⁵⁵.

Τέλος από τα ανωτέρω συνάγεται ότι αντικείμενο του ελέγχου είναι η συνολική διαχείριση της εταιρίας και όχι αποκλειστικά οι πράξεις που έχουν καταγγελλεί με την αίτηση οι οποίες αποτελούν ενδείξεις για τη μη χρηστή και συνετή εταιρική διαχείριση. Ο έλεγχος ο οποίος ασκείται από τη μεγάλη μειοψηφία είναι εκτός από έλεγχος νομιμότητας και έλεγχο σκοπιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη και ελέγχεται κατά πόσο η συνολική εταιρική διαχείριση ωφέλησε ή ζημίωσε την ΑΕ και αν αυξήθηκαν τα κέρδη της και το ενεργητικό της ή οι ζημίες της¹⁵⁶.

2.3.2.1 Η προϋπόθεση του «πιστευτού»

Η παρ. 3, εδ. α' του άρθρου 142 ορίζει ότι πρέπει να: «[...]καθίσταται πιστευτό ότι η διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων δεν ασκείται όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διαχείριση.[...]». Η έννοια του πιστευτού έχει ερμηνευθεί ποικιλοτρόπως με συνέπεια να υποστηρίζονται πολλές απόψεις. Έτσι, μία γνώμη υποστηρίζει ότι η έννοια του πιστευτού ως μία νομική έννοια προσεγγίζει κατά πολύ την έννοια της πιθανολόγησης, όμως οι δύο έννοιες δεν ταυτίζονται πλήρως. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, αυτό συμβαίνει ιδίως στη παρούσα περίπτωση η αιτούσα μειοψηφία δεν αρκεί να αποδείξει μία απλή πιθανολόγηση αλλά να δημιουργήσει μία πιο ισχυρή πεποίθηση περί μη χρηστής και συνετής διαχείρισης στο δικαστήριο η οποία φυσικά δεν φτάνει στο στάδιο της πλήρους απόδειξης¹⁵⁷. Σύμφωνα με μία άλλη υποστηρίξιμη άποψη, η έννοια του πιστευτού, εντάσσεται στο πεδίο του ουσιαστικού και όχι δικονομικού δικαίου με αποτέλεσμα το δικαστήριο να μην απαιτείται να δημιουργήσει μία πλήρη δικανική πεποίθηση αναφορικά με τα περιστατικά που αποτελούν ενδείξεις μη χρηστής και συνετής εταιρικής διαχείρισης αλλά να αρκεί μία

¹⁵⁵ ΕφΑθ 2035/1996, ΕΕμπΔ, 1996, σελ. 755, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40, παρ. 126, Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1108.

¹⁵⁶ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 969-970, βλ. σχ. ΑΠ 289/1999, ΑΠ 578/1979, ΝοΒ, 1979, σελ. 1607, ΕφΑθ 763/1999, ΕλλΔνη, 1999, σελ. 1154, ΕφΠειρ 1329/1997, ΔΕΕ, 1998, σελ. 473.

¹⁵⁷ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 453, βλ. και τις εκεί παραπομπές.

απλή πιθανολόγηση τους¹⁵⁸. Τέλος, μία τρίτη γνώμη υποστηρίζει ότι απαιτείται πλήρης απόδειξη των καταγγελλόμενων πράξεων που συντελούν στη κακή εταιρική διαχείριση¹⁵⁹.

2.3.3 Νομολογιακή περιπτώσιολογία

Μερικές περιπτώσεις που το δικαστήριο διέταξε τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου μετά από αίτηση της μεγάλης μειοψηφίας είναι οι εξής: Μη διανομή των κερδών από την εταιρεία παρά την υποχρεωτικότητα της βάσει καταστατικού και παρά την κερδοφορία της εταιρίας και η κατά το αντίστοιχο χρονικό διάστημα τάση της εταιρείας προς μείωση των κερδών της σε σχέση με το προσδόκιμο. (ΜΠρΘεσσ 13229/2014). Η προμήθεια προϊόντων, όχι άμεσα από παραγωγούς αλλά από εταιρία με την οποία δεν τελούσαν σε σχέση ανταγωνισμού και ενεργούσε ως μεταπωλήτρια των προϊόντων με συνέπεια αυτό να λειτουργεί και ως εν τοις πράγμασι μηχανισμός απορρόφησης της σταθερής κερδοφορίας της ΑΕ λόγω της επιβάρυνσης με το κέρδος της μεταπωλήτριας (ΜΠρΑθ 1836/2016). Αγορά πολυτελούς αυτοκινήτου στο όνομα της εταιρίας αποκλειστικά για τις προσωπικές ανάγκες του Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της εταιρείας η οποία δεν εξυπηρετούσε εταιρικές ανάγκες δεδομένου ότι προτιμήθηκε η εν λόγω αγορά παρά η διανομή μερισμάτων στους μετόχους. Η τήρηση εκ μέρους του Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της εταιρίας τραπεζικών λογαριασμών στους οποίους διάφοροι πελάτες και πιστωτές της εταιρίας κατέθεταν χρηματικά ποσά προς εξόφληση των οφειλών τους και η μη απόδοση των κατατεθειμένων στους λογαριασμούς ποσών στην εταιρία αυθημερόν, ή και η παρακράτησή τους για μεγάλο χρονικό διάστημα, πράγμα που υποκρύπτει απαγορευμένο δανεισμό από την εταιρία και χρήση των ποσών αυτών για προσωπικές του ανάγκες. Μη ενημέρωση των μετόχων για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και μη χορήγηση από τον Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρίας βασικά έγγραφα αναφορικά με τη λειτουργία της ΑΕ, όπως, λόγου χάρη τα πρακτικά των Δ.Σ. και των Γ.Σ., ισολογισμούς κ.λπ. και αποκλεισμός πρόσβασης στις εγκαταστάσεις της εταιρίας με διάφορες μεθοδεύσεις. Εγκατάσταση κατασκευών χωρίς τη σχετική άδεια εγκατάστασης και την υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων προς έγκριση στην αρμόδια υπηρεσία με συνέπεια την επιβολή

¹⁵⁸ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1110, βλ. και τις εκεί παραπομπές.

¹⁵⁹ ΑΠ 289/99, ΜΠρΑθ 1836/2016

προστίμων (ΑΠ 1302/2017). Η σύναψη συμβάσεως ανάμεσα στην εταιρία και σε συγγενείς μελών του Διοικητικού Συμβουλίου χωρίς την προηγούμενη ειδική έγκριση από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, όπως ορίζει το καταστατικό, η προμήθεια υγρών καυσίμων από πετρελαϊκή εταιρία με απευθείας ανάθεση χωρίς προηγούμενη διακήρυξη, με την οποία θα επιτύγχανετο καλύτερη προσφορά προς όφελος της εταιρίας, η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής εταιρίας με ισόποση μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της μητρικής εταιρίας (καθης εταιρίας) και κατά παράβαση του καταστατικού, εικονικές καταχωρήσεις στις καταστάσεις αμοιβών εργαζομένων της εταιρίας από τη διοίκηση της, αδικαιολόγητη μίσθωση αγροτεμαχίου παντελώς μη χρήσιμου για την εταιρία (ΑΠ1484/2019). Η σε μεγάλο βαθμό, αδικαιολόγητη, δανειοδότηση της εταιρίας κατά τις εταιρικές χρήσεις, η μη ορθή αναγραφή του στους ισολογισμούς της εταιρίας και η απόδειξη εξυπηρέτησης των εν λόγω δανείων (ΕφΑθ 1280/2019).

2.4 Οι έκτακτοι ελεγκτές

Εφόσον το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της ΑΕ δεχθεί την αίτηση της μικρής ή μεγάλης μειοψηφίας, διατάζει τον έκτακτο έλεγχο της εταιρίας και διορίζει τους ελεγκτές που θα τον πραγματοποιήσουν. Οι ελεγκτές μπορεί να είναι περισσότεροι του ενός. Τα πρόσωπα που δύναται να διοριστούν ελεγκτές πρέπει να είναι κατ' αρχήν ορκωτοί ελεγκτές λογιστές ή οι ελεγκτικές εταιρείες που έχουν λάβει άδεια άσκησης επαγγέλματος (επαγγελματική άδεια) και είναι μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) που έχει συσταθεί με το άρθρο 1 του π.δ. 226/1992 (Α 120)¹⁶⁰. Κατ' εξαίρεση υπάρχει η δυνατότητα να διοριστούν ελεγκτές, λογιστές κάτοχοι άδειας Λογιστή Φοροτεχνικού Α' τάξης του ν. 2515/1997 (Α' 154) που είναι μέλη του Οικονομικού Επιμελητηρίου, εφόσον κριθεί σκόπιμο από το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη και τις ειδικότερες συνθήκες του έκτακτου ελέγχου και τα χαρακτηριστικά της εταιρίας. Επιπλέον, το δικαστήριο μπορεί να ορίσει και συγκεκριμένη προθεσμία εντός της οποίας πρέπει οι διορισμένοι ελεγκτές να περατώσουν τον έλεγχο. Ο διορισμός ατόμων που δεν εντάσσονται στις ανωτέρω

¹⁶⁰ Άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 4449/2017.

κατηγορίες έχει ως συνέπεια στην ελαττωματικότητα της απόφασης για την άρση της οποίας πρέπει να ασκηθεί έφεση¹⁶¹.

Περαιτέρω, αναφορικά με τη νομική φύση των έκτακτων ελεγκτών, υποστηρίζεται ότι αποτελούν όργανα της εταιρίας και όχι τρίτοι¹⁶². Συνεπώς, έχουν υποχρέωση να δρουν προς το συμφέρον της εταιρίας και όχι μόνο υποχρέωση για τη διενέργεια του ελέγχου. Εφαρμόζεται σε αυτούς το άρθρο 143, οι διατάξεις που αφορούν τους τακτικούς ελεγκτές, αναλογικά, εφόσον υφίσταται κενό νόμου, αλλά και η οικεία εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές και τους λογιστές φοροτεχνικούς Α΄ τάξης¹⁶³. Ο διορισμός των ελεγκτών συντελείται με την κοινοποίηση της απόφασης του δικαστηρίου από όποιον έχει έννομο συμφέρον. Ωστόσο, ενδέχεται στην ίδια την απόφαση να ορίζεται ότι η κοινοποίηση θα πραγματοποιηθεί με επιμέλεια των αιτούντων¹⁶⁴.

Σχετικά με την υποχρέωση των ελεγκτών για αποδοχή ή μη του διορισμού τους, υποστηρίζεται ότι εφόσον ο ελεγκτής δεν θέλει να αποδεχτεί το διορισμό του πρέπει να ανακοινώσει στο δικαστήριο έγκαιρα τη μη αποδοχή, ώστε αυτό να διορίσει ένα νέο ελεγκτή¹⁶⁵. Υπό το ισχύον δίκαιο υποστηρίζεται ότι δεν υφίσταται υποχρέωση αιτιολόγησης της μη αποδοχής διότι αυτό δεν ορίζεται σε κάποια διάταξη. Ακόμη η αποδοχή του διορισμού εκ μέρους του ελεγκτή δεν υπάρχει δυνατότητα να γίνεται υπό προϋποθέσεις ή περιορισμούς¹⁶⁶. Η αποδοχή του διορισμού έχει ως συνέπεια τη δημιουργία οιονεί συμβατικής σχέσης ανάμεσα στο ελεγκτή και στην εταιρία, οι έννομες συνέπειες την εν λόγω σχέσης προβλέπονται

¹⁶¹ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019, σελ. 314, βλ. και Εφαθ 6572/1981 ΕΕμπΔ, 1982, σελ. 445.

¹⁶² Αντίθετη άποψη εκφράζεται στο: Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1111, όπου αναφέρεται ως ορθότερη η άποψη ότι οι έκτακτοι ελεγκτές αποτελούν όργανα άσκησης κρατικού ελέγχου κατά το στάδιο λειτουργίας της εταιρίας και όχι όργανα της ΑΕ σύμφωνα την έννοια του ΑΚ.

¹⁶³ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 431.

¹⁶⁴ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019, σελ. 320.

¹⁶⁵ Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979, σελ. 491, Νισυραίος Ε., (επιμ. Περάκης), Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, άρθρο 40^α, παρ. 16.

¹⁶⁶ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019, σελ. 320.

στο νόμο και στη σχετική δικαστική απόφαση βάσει της οποίας δύναται να υπάρξει και ευθύνη των ελεγκτών¹⁶⁷.

Περί αντικατάστασης διορισμένου ελεγκτή. Δύναται η εταιρία και οποιοσδήποτε άλλος εμφανίζει έννομο συμφέρον να αιτηθεί την αντικατάσταση διορισμένου ελεγκτή εξαιτίας σπουδαίου λόγου. Έννομο συμφέρον έχουν και εκείνοι που ζήτησαν τη διενέργεια του έκτακτου ελέγχου. Υπό αμφισβήτηση τίθεται εάν υπάρχει η δυνατότητα ο διορισμένος ελεγκτής να ζητήσει την αντικατάστασή του. Κατά την υποκειμενική μας άποψη δύναται ο ελεγκτής να παραιτηθεί από τη διενέργεια του ελέγχου¹⁶⁸. Η αντικατάσταση του ελεγκτή ή των ελεγκτών συντελείται με απόφαση του δικαστηρίου που τους είχε διορίσει το οποίο εκδικάζει κατά την ίδια διαδικασία. Η απόφαση της αντικατάστασης, όπως και του διορισμού, ελεγκτή προσβάλλεται με ένδικα μέσα¹⁶⁹. Στη σχετική δίκη απαραίτητη είναι η κλήτευση του υπό αντικατάσταση ελεγκτή η οποία συνιστά προϋπόθεση για το παραδεκτό της δίκης, η οποία εξετάζεται από το δικαστήριο αυτεπάγγελα.

Αναφορικά με την αμοιβή των ελεγκτών το άρθρο 143 παρ. 2 ορίζει ότι η δικαστική απόφαση προβλέπει την αμοιβή των ελεγκτών. Την αμοιβή κατ' αρχήν καταβάλλει ο αιτών, όταν περατωθεί ο έλεγχος. Ωστόσο το δικαστήριο ενδέχεται να διατάξει ότι ένα μέρος ή το σύνολο της αμοιβής θα καταβληθεί από την ΑΕ, ή ακόμη και να ορίσει ότι αυτή θα προκαταβληθεί από τον αιτούντα ο οποίος εν συνεχεία δύναται να την αναζητήσει από την ΑΕ. Η αμοιβή μπορεί να αναθεωρηθεί κατά την αίτηση του ελεγκτή ή και του υπόχρεου στην καταβολή της, μετά το πέρας της πραγματοποίησης του ελέγχου.

2.5 Το έργο των έκτακτων ελεγκτών

Όταν κοινοποιηθεί η απόφαση διαταγής ελέγχου και περί διορισμού των ελεγκτών στην εταιρία, η εταιρία υποχρεούται διαμέσου των οργάνων της να δεχθεί όλες τις πράξεις ελέγχου από τους ελεγκτές που είναι απαραίτητες για την διερεύνηση των ζητημάτων που τίθεται υπό έλεγχο ή μπορεί να αναφέρονται ρητά στην απόφαση.

¹⁶⁷ Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019, σελ. 320.

¹⁶⁸ Βλ. και Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1111.

¹⁶⁹ Λιβαδά Χ., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρίας-Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018, (επιμ. Σωτηρόπουλος Γ.), τόμος 2^{ος}, άρθρα 86-120, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, άρθρο 143, αρ. 11.

Οι ελεγκτές πλέον έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν πρόσβαση στα στοιχεία, στα βιβλία, στα έγγραφα της εταιρίας και γενικά σε οτιδήποτε είναι απαραίτητο για να διεξαχθεί ο έλεγχος. Συνεπώς, η ΑΕ έχει υποχρέωση να παραδώσει όλα τα ανωτέρω στους ελεγκτές εφόσον ζητηθούν και δεν δύναται να αρνηθεί, ειδικά η απόφαση μπορεί να εκτελεστεί αναγκαστικά κατά της εταιρίας. Στις περιπτώσεις που στην απόφαση γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στις πράξεις ελέγχου, η αναγκαστική εκτέλεση μπορεί να προχωρήσει ευκολότερα, χωρίς αμφισβητήσεις. Βάσει των άρθρων 902-903 του ΑΚ δύναται να διαταχθεί η επίδειξη των εγγράφων, βιβλίων και στοιχείων, εάν υποβληθεί αίτηση από τους αιτούντες τον έκτακτο έλεγχο ή από τους ελεγκτές¹⁷⁰. Ακόμη, δύναται να θεμελιωθεί ποινική ευθύνη κατ' άρθρο 179 για όποιον παρακωλύει τη διεξαγωγή του ελέγχου και αρνείται την παροχή πληροφοριών.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι ελεγκτές δεν έχουν το δικαίωμα να προχωρήσουν αυτοτελώς σε έλεγχο πράξεων τρίτων προσώπων ακόμη και στην περίπτωση που η εταιρία είχε συναλλαγές με αυτά. Δεν μπορούν να προβούν και σε έλεγχο συνδεδεμένης εταιρίας με την ελεγχόμενη¹⁷¹. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο με διατάξεις του κοινού δικαίου, όπως είναι τα άρθρα 902-903 ΑΚ και όχι βάσει των άρθρων για τον έκτακτο έλεγχο. Ωστόσο είναι δυνατός ο έλεγχος τρίτων εφόσον αυτό ορίζεται στην απόφαση.

Οι ελεγκτές πρέπει να ολοκληρώσουν το έλεγχο χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Εάν η απόφαση όρισε το χρόνο εντός του οποίου πρέπει να περατωθεί ο έλεγχος τότε οι ελεγκτές οφείλουν να τον περατώσουν εντός αυτού του χρόνου. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και την παράταση της προθεσμίας που έχει ταχθεί βάσει των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων του ελέγχου. Επίσης, παράταση της προθεσμίας ζητείται και από όποιον έχει έννομο συμφέρον με αίτηση προς το ίδιο δικαστήριο, όπως και από τους ελεγκτές. Το δικαστήριο δικάζει κατά την ίδια διαδικασία. Δεν αποκλείεται η άσκηση ένδικου μέσου στρεφόμενου κατά της απόφασης με την οποία ορίζεται η προθεσμία για τη διενέργεια του ελέγχου προκειμένου να οριστεί άλλη προθεσμία¹⁷².

¹⁷⁰ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 434.

¹⁷¹ Λιναρίτης Ι., Ο έκτακτος έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, Επιχείρηση 2005, σελ. 853, βλ σχ. ΜΠρΠεπ 556/2003, ΕΕμπΔ 2003, 607.

¹⁷² Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1113.

Οι ελεγκτές οφείλουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους να δρουν με εχεμύθεια προκειμένου να προστατευθεί η εταιρία και ο έλεγχος να καταστεί πιο αποτελεσματικός. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε κοινοποίηση στοιχείων και πληροφοριών των οποίων έλαβαν γνώση κατά τον έλεγχο, ούτε βέβαια να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές για ίδιο όφελος¹⁷³. Παραβίαση της υποχρέωσης για εχεμύθεια εκ μέρους των ελεγκτών δύναται να θεμελιώσει ποινική ευθύνη κατ' άρθρο 178. Επιπρόσθετα, οι ελεγκτές έχουν και άλλες υποχρεώσεις, όπως είναι η υποχρέωση για αμεροληψία και αντικειμενικότητα, υποχρέωση τήρησης της τυπικότητας και της αυστηρότητας κατά τη εκτέλεση των διαδικασιών και γενικά τήρηση των δεοντολογικών κανόνων του επαγγέλματός τους¹⁷⁴.

Οι ελεγκτές ολοκληρώνουν το έργο τους με την κατάρτιση της έκθεσής τους. Το πόρισμα της έκθεσης κατατίθεται στην ΑΕ, στους αιτούντες τον έλεγχο και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εφόσον ισχύει η περίπτωση του εδ. β, παρ. 1 του άρθρου 142. Αν προέκυψαν και παραβιάσεις ποινικού χαρακτήρα τότε τα πορίσματα της έκθεσης κοινοποιούνται και στην Εισαγγελική Αρχή. Το πόρισμα δεν κοινοποιείται και στο δικαστήριο¹⁷⁵.

Οι ελεγκτές υπέχουν αστική ευθύνη βάσει των άρθρων 914 και 919 ΑΚ αναφορικά με τις παραβιάσεις των υποχρεώσεων που έχουν απέναντι στην ΑΕ ή και απέναντι σε άλλα πρόσωπα. Απ' την άλλη, η ΑΕ δεν υπέχει ευθύνη για τις παρανομίες των ελεγκτών δεδομένου ότι δεν συνδέονται με ενοχικό ή με κάποιο οργανικό δεσμό¹⁷⁶.

¹⁷³ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1113.

¹⁷⁴ Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010, σελ. 972.

¹⁷⁵ Σπυρίδωνος Α., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρεία, 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 435-436.

¹⁷⁶ Παναγιωτοπούλου Γ., Ανώνυμες Εταιρίες, (επιμ. Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ.), τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, άρθρο 40^α, σελ. 1113.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία έγινε μία προσπάθεια να αποτυπωθεί το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τόσο το δικαίωμα της μειοψηφίας στην Α.Ε. για πληροφόρηση όσο και για έκτακτο έλεγχο. Παρατηρείται ότι μέχρι σήμερα έγιναν προσπάθειες για αναμόρφωση των διατάξεων που ρυθμίζουν τα δικαιώματα της μειοψηφίας προς το βέλτιστον λόγω της κριτικής που δέχθηκαν και των ερμηνευτικών προβλημάτων που δημιούργησαν. Ακόμη και σήμερα ωστόσο και με το ν. 4548/2018, οι διατάξεις των άρθρων 141-143 γίνονται αντικείμενο επίκρισης.

Όπως ήδη προαναφέρθηκαν αναλυτικά, πολλά σημεία του νόμου δημιουργούν σύγχυση με αποτέλεσμα να αποτυπώνονται ποικίλες απόψεις για την ερμηνεία του. Οι διατάξεις του νόμου πολλές φορές δεν είναι ξεκάθαρες με αποτέλεσμα να επιδέχονται πολλές ερμηνείες. Έτσι, η μη άρτια νομοτεχνικά αποτύπωση μιας διάταξης, αλλά και οι αόριστες νομικές έννοιες που χρησιμοποιούνται δημιουργούν προβληματισμούς. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η παρ. 3 εδ. α του άρθρου 142 που χρησιμοποιεί μια σειρά αόριστων εννοιών όπως το «πιστευτό» και «η χρηστή και συνετή διαχείριση». Επίσης η διάταξη της παρ. 2, εδ. α' του άρθρου 142 αναφέρει ότι πρέπει να «πιθανολογούνται πράξεις που παραβιάζουν διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού της εταιρείας ή αποφάσεις της γενικής συνέλευσης». Επρόκειτο για μία διάταξη που παρέμεινε ίδια και με το ν. 4548/2018, παρά το γεγονός ότι είχε δεχθεί έντονη κριτική για την κακή διατύπωσή της¹⁷⁷. Ακόμη, πολλές απόψεις υποστηρίζονται και για δικονομικά ζητήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διχογνωμία αναφορικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται από το αρμόδιο δικαστήριο μετά την υποβολή αίτησης από τους δικαιούχους για διενέργεια έκτακτου ελέγχου. Πολλοί υποστηρίζουν ότι είναι δυνατόν να μην εκδικαστεί η αίτηση κατά την εκουσία διαδικασία αλλά εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου να ληφθεί η απόφαση κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Ακόμη πολλές απόψεις υποστηρίζονται και σχετικά με τον κρίσιμο χρόνο κατά τον οποίο ο αιτών τη διενέργεια ελέγχου πρέπει να διαθέτει την ιδιότητα του μετόχου και το απαιτούμενο ποσοστό για την άσκηση του δικαιώματος. Παραθέτοντας κάποια ενδεικτικά παραδείγματα και σωρευτικά με όλα τα ζητήματα, που ήδη αναλύθηκαν διεξοδικά στο κυρίως μέρος της εργασίας και αφορούν τις ποικίλες υποστηρίξιμες

¹⁷⁷ Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994, σελ. 1223.

απόψεις και κριτικές για την ερμηνεία των διατάξεων που καταγράφηκαν, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για διατάξεις που σε πολλά σημεία τους δεν είναι ξεκάθαρες, παρουσιάζουν μια ασάφεια και επιδέχονται πολλές ερμηνείες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφισβητήσεις και ερμηνευτικά παράδοξα τόσο σε επίπεδο νομολογίας όσο και σε επίπεδο θεωρίας με αποτέλεσμα να δημιουργείται μία ανασφάλεια δικαίου.

Βιβλιογραφία-Αρθρογραφία

- Αλεξανδρίδου Ε., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, Κεφαλαιουχικές Εταιρίες, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη, 2009.
- Αληφαντής Γ., Ο έκτακτος έλεγχος της Ανώνυμης Εταιρίας, Λογιστής, 2010.
- Αντωνόπουλος Β.-Μούζουλας Σ., Ανώνυμες Εταιρίες, τόμος 2^{ος}, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013.
- Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012.
- Αντωνόπουλος Β., Δίκαιο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. – Γ' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2009.
- Βαθρακοκοίλης, Ασφαλιστική Μέτρα, Ερμηνεία –Νομολογία-Βιβλιογραφία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012.
- Γεωργακόπουλος Λ., Το Δίκαιον των Εταιρειών, Τομ. Γ', Η Ανώνυμος Εταιρεία, Μέρος Β', Αθήναι, 1974.
- Γεωργακόπουλος Λ., Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, Τομ. Β', Οι Έμποροι, Τευχ. Β', Εταιρείες και Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις, έκδοση 2^η, Αφοι Π. Σάκκουλα, Αθήνα, 1996.
- Γκολογκίνα –Οικονόμου Ε., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία με βάση το άρθρο 40 παρ. 1 και 2 του κ.ν. 2190/1920, Ελληνική Δικαιοσύνη, 1994.
- Δεληκωστόπουλος Ι., Δικονομικές δυνατότητες μειωψηφούντος μετόχου ΑΕ, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Τεύχος 12/2010.
- Καραχάλιου Ι., Η δικαιοδοσία και αρμοδιότητα των Δικαστηρίων σχετικά με τις Αγωγές και Αιτήσεις, σύμφωνα με το νέο δίκαιο των Ανώνυμων Εταιριών (ν. 4548/2018), ΝοΒ, 2019.
- Κατσάς Θ., Τα δικαιώματα της μετοχικής μειοψηφίας κατά το ν. 4548/2018, ΝοΒ, 2019.
- Κιντή Στ., Ακυρότης και Ακυρωσία των αποφάσεων της ΓΣ, Εκδόσεις Μελετών Σπουδαστηρίου Εμπορικού και Ναυτικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήναι, 1981.

- Λεβαντή Ε.-Γρηγοράκου Θ., Το Δίκαιον των Εμπορικών Εταιρειών, Τόμος Γ', Ανώνυμες Εταιρείες, 8^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1989.
- Λιναρίτης Ι., Ο έκτακτος έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, Επιχείρηση, 2005.
- Μαρίνος Μ.-Θ., Ο «αποχρών και ουσιώδης λόγος» ως όριο του ατομικού δικαιώματος πληροφόρησης του μετόχου κατά το άρθρο 39 παρ. 4 ν. 2190/1920, ΔΕΕ 2008.
- Μάρκου Ι., Δικαίωμα ελέγχου της μειοψηφίας στην ΑΕ, Αρμενόπουλος, 1979.
- Μάρκου Ι., Τα δικαιώματα της μειοψηφίας για πληροφόρηση και έλεγχο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019.
- Μουζούλας Σ., Ν. 3604/2007 για την αναμόρφωση και τροποποίηση του Κ.Ν. 2190/1920 περί ανώνυμων εταιριών, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.
- Μπέης Κ., Πολιτική Δικονομία > Ερμηνεία των άρθρων > Εκούσια Δικαιοδοσία (ΠολΔ 739 - 866) > Κεφάλαιο Β\ - Ειδικές διατάξεις > Άρθρο 788 - Έλεγχος ανώνυμης εταιρίας, διαθέσιμο σε: <http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=5&mid=1096&mnu=1&id=15253>, τελευταία πρόσβαση στις 13/02/2021.
- Μπρακατσούλας Β., Η εκουσία δικαιοδοσία, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2011.
- Νικάκη Θ., Ο έκτακτος έλεγχος της μικρής μειοψηφίας στην ανώνυμη εταιρία, ΕπισκΕΔ, 2000.
- Παπαδρόσου-Αρχανιωτάκη Π., Ο έκτακτος έλεγχος στην ανώνυμη εταιρία, Διαδικασία διορισμού και καθήκοντα των έκτακτων ελεγκτών, Αρμ. 1994.
- Πασσιάς Ι., Το Δίκαιον της Ανωνύμου Εταιρείας, Τόμος Β', Αθήναι, 1969.
- Περάκης Ε., Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, τόμος 2^{ος}, 3^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2013.
- Περάκης Ε., Το νέο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ο ΚΝ 2190/1920 όπως ισχύει μετά το Ν 3604/2007, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2007.
- Περάκης Ε., Το δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, Ελεγκτές και δικαιώματα μειοψηφίας, τόμος 5^{ος}, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002.
- Περάκης Ε., Ο έκτακτος έλεγχος της ανώνυμης εταιρίας: Ένας απολογισμός, Αφιέρωμα εις Κωνσταντίνον Ν. Ρόκαν, Αντ. Σάκκουλας 1985.

- Περάκης Ε., Το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, Τομ. ΙΑ, άρθρα 1-40^ε, Νομική Βιβλιοθήκη, 1992.
- Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 6^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.
- Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 7^η Ενημερωμένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.
- Ρόκας Ν., Εμπορικές Εταιρίες, 9^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019.
- Σωτηρόπουλος Γ., Δίκαιο Ανώνυμης Εταιρείας-Ερμηνεία κατ' άρθρο του ν. 4548/2018, τόμος 2^{ος}, άρθρα 86-120, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.
- Τζίβα Ε., Η διενέργεια έκτακτου ελέγχου με βάση τους κανόνες του ελληνικού δικαίου σε ανώνυμη εταιρία που έχει την καταστατική της έδρα στην αλλοδαπή, πραγματική όμως εγκατάσταση στην Ελλάδα, ΕΕμπΔ, 1994.
- Τριανταφυλλάκης Γ., Από την προστασία της μειοψηφίας στην προστασία του μετόχου, ΕΕμπΔ, 2009.
- Τέλλης Ν., Ο έκτακτος έλεγχος της μεγάλης μειοψηφίας στην Α.Ε. (άρθρο 40 § 3 Κωδ. Ν. 2190/1920), ΕΕμπΔ 1993.
- Ψυχομάνης Σ., Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών, 3η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2018.

